

Politični pregled.

Avstrija in Rusija. — Minister zunanjih del grof Goluchowski je v svojem ekspoze veliko govoril o prijateljstvu mej Avstrijo in mej Rusijo, v „N. Fr. Presse“ pa se je hvalil, da se mu je posrečilo sprijazniti Rusijo z razmerami v Srbiji. S tem je pa slabo naletel. Ruska vlada mu je v najodličnejših listih dala tak odgovor, da si ga bo zapomnil. Izjavila je, da Goluchowskega posredovanje ni imela prav nikacega vspeha in da Rusija odločno obsoja srbske razmere. Kar sta pisala „Nov. Vremja“ in „Sanktpeterburgskija Vedomosti“ to kaže, da je prijateljstvu mej Rusijo in Avstrijo konec.

Novo ministerstvo. — Claryjevo ministerstvo je odpuščeno. Wittek, dosedanji minister železnice, je sestavil novo vlado. V četrtek je bil Clary v avdijenci pri cesarju, ki mu je naznanil sprejetje demisije in mu podelil veliki križec Leopoldovega reda. Potem je bil sprejet Wittek, ki je cesarju v odobrenje predložil ministersko listo. Imenovani so: Wittek predsedstvo in železnice, grof Welsersheimb domobranstvo, Stummer minister notranjih del, Schrott vodja pravosodnega ministerstva, Stiebrl vodja trgovinskega ministerstva, Jorkasch-Koch vodja finančnega ministerstva, Blumfeld vodja poljedelskega ministrstva, Berndt vodja naučnega ministrstva, Chledowski minister za Gališko. To ministerstvo bode provizorično ter ostane baje do meseca marca, t. j. vladalo bode na podlagi § 14 le do tedaj, dokler se snide državni zbor. Govori se pa tudi, da ostane Wittekovo ministrstvo samo nekaj tednov na krmilu potem pa se umakne drugemu, na pol parlamentarnemu ministrstvu, kateremu bi stal na čelu dr. Körber. To ministrstvo bi imelo nalogo, pripraviti kot ustanovitvi nove parlamentarne koalicije.

Delegacija je imela dne 28. t. m. sejo, v kateri je dovolila štirimesečen budgeten provizorij.

Gospodska zbornica — je z veliko večino sprejela zakonski načrt o odpravi časniškega koleka s 1. januarjem prihodnjega leta. Udala se je le z veliko težavo, ker se je bala javne nevolje. Predlog, naj se načrt nujno razpravlja še istega dne, je obveljal le z neznatno večino. V razpravo so posegli grof Schönborn, ki je zahteval, naj se privatna žaljenja časti, storjena potom tiskopisa, odzamejo porotnim sodiščem, grof Harrach je izrekel upanje, naj se pomnoži število patrijotičnih listov in baron Berger, ki je trdil, da se bode pomnožilo slabo časopisje. Slednjič je bil sprejet zakonski načrt z veliko večino, ker so glasovali zanj tudi mnogi taki člani, ki so glasovali proti nujnosti razprave. S tem je časopisju vsaj nekoliko pomagano.

Bivša ministra zopet v službi. — Bivši vodja ministerskega predsedstva grof Clary je zopet imenovan namestnikom na Štajerskem, bivši pravosodni minister Kindinger pa se je tudi že vrnil v Trst, da zopet prevzame predsedstvo višjega deželnega sodišča.

Deželni zbori, — izvzemši primorskih in tirolskega ter dalmatinskega so sklicani na dan 29. decembra, a zasedanja bodo trajala le malo časa.

Vojna v južni Afriki. Angležem gre vedno slabše. Največjo nado so stavili v generala Buller, ki je imel kakih 20.000 mož. Pa tudi ta nada se je izjalovila zadnje dni minolega tedna. General Buller je hotel namreč Bure zapoditi iz nekih jako važnih utrd ob reki Tugela. Napadel jih je toraj z vso svojo vojsko, ki jo je postavil v tri kolone. Vnel se je med Angleži in Buri, katerih poslednjih je bilo okolo 12.000, hud boj. Naposled so pa Buri venderle zapodili Angleže v divji beg ter jih mnogo pobili in vjeli. Vzeli so Angležem 11 topov. Ta poraz je neizmerno užalil Angleže, a sram jih je tudi pred vsem svetom, ko vidijo, kako upada dan za dnevom njih ugled. Zdaj se mobilizuje še 7. divizija, katero takoj prepeljejo v Afriko. Imenovani so tudi drugi za-

povedniki v osebah generala Roberta in generala Kitschnerja in ustanovljene so vse vojne operacije, da prideta ta dva na bojišče. Tudi ponosni Angleži so začeli moliti in skesano delati pokoro! Zdaj se zatekajo k Bogu za pomoč in za tolažbo! Delajo pred vsem svetom očitno spoved in se obtožujejo svojih velikih grehov! Jako slabo mora stati za mogočno Anglijo, ako so začeli že obupavati nad seboj in svojo vojsko admirali in generali ter zdaj še le vidijo rešitev v Božji pomoči! Podadmiral Campion je objavil v „Times“ sledeči poziv: Kako dolgo bodo v vladajoči čakali, predno si izprosijo pri kraljici dovoljenje, odrediti za dan spokorjenja in molitev? Kaj je Anglija tako pravičen narod, da mora ignorirati Boga bitk, ko vendar vemo, da je vojna ena njegovih palic, in ko vendar vemo, koliko kazni smo si zaslužili s svojimi narodnimi grehi? Morda hodo porazi zadnjih dni vendar le prisilili narod, da pade na kolena, in da začne našega nebeškega očeta rotiti, naj nakloni v tem našem težkem boju svojim grešnim otrokom zmago! Poslanec Smith pa je takisto v „Times“ objavil tale poziv: Mi kot narod, smo pozabili, da je Bog. Naše narodno življenje je bilo v zadnjih letih napolnjeno z domišljavostjo in prevzetnostjo. Naši državniki so se preveč baharili z našo državo, kakor bi bilo to delo njihovih rok. Naš moralični ton je postal lahak. Narod zasluži kazni. Mi kot narod se moramo svojih narodnih grehov izpovedati in prositi Boga odpuščenja. Tako smo storili pri upor v Indiji in danes smo kakor takrat v najresnejši krizi. Takih izjav je več in je torej razvidno, da so Angleži res obupani. Tolažba jim je zdaj le požrtvovalnost nekaterih rodoljubov, ki so segli globoko v svoj žep, da podprejo vojno ministerstvo. Lord Chesam na pr. bode sam oborožil 3000 prostovoljcev ter jih peljal v južno Afriko. Iz Indije pošlje ondotni višji poveljnik Lockhard baje štiri polke aklimatiranih čet in artilerijsko brigado, a tudi Avstralija in Kanada pošljeta večje oddelke. Lord Goshen, prvi lord admiralitete, se je izjavil te dni proti temu, da bi se porabili mornarični vojaki za vojno proti Burom, češ, da treba je biti Angliji pripravljeni za vsak slučaj. Goshen se pač boji ustaj na drugih krajih, kamor bi morala hiteti mornarica!

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

O seji trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko dne 28. novembra 1899, katere so se pod predstvom g. podpredsednika Antona Klein-a in ob navzočnosti vladnega zastopnika g. c. kr. deželnovladnega svetnika dr. pl. Rülinga udeležili gg. zbornični člani: Ivan Baumgartner, Oroslov Dolenc, Franc Kollmann, Ivan Krajec, Josip Lenarčič, Karol Luckmann, Franc Omersa, Friderik Pauer, Vaso Petričič, Josip Rebek, Fran Ksav. Souvan, Feliks Stare, Feliks Urbanc in Jernej Žitnik, poročamo naslednje:

Podpredsednik otvori sejo, globoko obžaluje, da je g. zbornični predsednik zaradi bolezni zadržan udeležiti se današnje seje in izraža upanje, da bode skoro okreval in se udeleževal zborničnih posvetovanj. G. g. zbornična člana Gassner in Supančič sta svojo odsotnost opravičila z boleznijo, Kušar, ker mora biti navzoč v poslanski zbornici in Hren zaradi neodložljivih opravkov.

Overovateljema sejnega zapisnika imenuje podpredsednik zbornična člana Ivana Baumgartnerja in Josipa Lenarčiča.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Zbornični svetnik Karol Luckmann poroča o ukazu c. kr. trgovinskega ministerstva glede premembe § 77. obrtnega reda. Odsek vpira svoje poročilo na mnenja in izjave obrtnih in trgovskih zadrug ter tovarniških in drugih podjetij, katera so se za mnenje poprašala. Odsek je dobil od različnih interesovanih krogov izjave.

Za premembo § 77. obstoječega obrtnega reda, katero je nižjeavstrijsko obrtno društvo trgovinskemu ministerstvu nasvetovalo in ki se glasi: Če se o roku odpovedi ni drugače dogovorilo, velja to tako, da i lastnik obrta i delavec ob vsakem času lahko takoj razdeneta delovno razmerje,“ se je šest tovarniških podjetij izjavilo. Izmed teh izjav se je ozirati samo na pet, ker se pri eni ni navedel noben vzrok v podkrepljenje spremembe. Od teh pet se je pritrditev nameravani premembi § 77. v obče utemeljila s tem, da delodajalcem rok odpovedi nič ne koristi, ker so i v slučaju, da sami odpovedo, i v slučaju, da jim delavec odpove, primorani delavca takoj odpustiti in mu plačo za ta rok izplačati in sicer zato, ker delavec, bodisi, ako prostovoljno; bodisi primoran, še med tem časom v delu ostane, malo ali nič ne naredi, ali pa še celo škodo dela.

Nasprotno se pa delavec, ker se boji delo takoj izgubiti, potrudi, da zadovolji s pridnostjo svojega gospodarja in si s tem zagotovi stalno delo.

Bati se pa tudi ni, da bi delodajalci, ako bi delavci kar v masah izstopali iz dela, trpeli škodo ali da bi morali ustaviti svoje obrtovanje ali je občutno omejiti, ker isti porabne in dobre delavce že itak s pogodbo na se privežejo.

Večina zbornici došlih izjav se pa izreka za ohranitev obstoječega 14 dnevnega roka za odpoved in sicer iz teh vzrokov:

Štirinajstdnevni odpovedni rok je v obojestranski koristi.

Odprava odpovednega roka se smatra za nevarno in demoralizujoče zlasti z ozirom na sedanje socijalistične razmere.

Četudi sd je udomačila navada, zlasti pri tovarniški industriji, da se delavska pogodba vkljub zgovorjenemu odpovednemu roku mnogokrat takoj razdere, ker je delodajalec spoznal, da mu delavec, ki je oblastveno prisiljen držati se odpovednega roka, v tem času največkrat ničesar ne koristi, — se mora vsaj na to gledati, da se te razmere splošno ne udomačijo, ker je še mnogo obrtnih obratov in industrijskih podjetij, pri katerih te škodljive razmere še niso v navado prišle. To prizadevanje se bo ravno z določenim odpovednim rokom znatno podpiralo. Zlasti v manjših mestih in krajih nima niti delodajalec pri-

like nenadoma izstopivšega delavca z drugim nadomestiti, niti ne more delavec takoj dobiti novega gospodarja. Pri prvem trpi gotovo njegovo obrtovanje, drugi je pa, nepripravljen na to, primoran brez materialnih sredstev morda dolgo časa brez dela in zaslužka prebiti. Taki slučaji imajo jako slab učinek na delavca.

Tudi se je izražalo mnenje, da bi vsled nasvetovane premembe občutno trpela v javnem interesu zaželjena stalnost vsakega obrta in s tem tudi storilna sposobnost industrije, ker bi delavci pri negotovem delavnem razmerji lahko vsak trenutek v masah izstopali in obratu škodovali, nasprotno pa bi delavec takoj lahko postal brez dela in kruha.

V obče je pa mnenje to, da se kupčijsko življenje in povzdig obrta pospešuje najbolj z urejenim stalnim delovnim in službenim razmerjem in da je želja po stalnem delovnem razmerji danes še dokaj večja, kakor je kedaj bila.

Dalje se razodeva v izjavah želja po določilu, da bi odpovedni pogoji za oba pogodbeni dela enako veljavo imeli in da bi odpovedni rok bil za oba dela isti. Vsled tega naj bi se to določilo uveljavilo tudi za delavce, ki imajo od kosa plačo in ki po dogovoru (akordu) delajo in sicer tako, da pomožni delavci, ki se od kosa plačujejo ali po dogovoru delajo, ne smejo brez postavnega vzroka niti delo opustiti, niti odpuščeni biti, predno niso prevzetega dela pravilno dovršili. To določilo § 77 o. r. se mora kot v interesu pravne enakosti delojemalca z delodajalcem za nujno potrebno smatrati in to tem bolj, ker je ta enakopravnost tudi v § 1160 državlanskega zakona utemeljena.

Te nazore in izjave uvažujoč je odsek dosegel mnenje, da se s premembo § 77 o. r., kakor jo je nižjeavstrijsko obrtno društvo c. kr. trgovinskemu ministerstvu nasvetovalo, namreč v tem smislu, da i delodajalec i delavec delavno razmerje vsak čas lahko takoj razdereta, če se o roku odpovedi ni drugače dogovorilo — iz zgoraj navedenih vzrokov ne more strinjati. Zato nasvetuje: Zbornica naj se v smislu tega poročila izjavi na c. kr. trgovinsko ministerstvo. — Predlog se sprejme.

III. Zbornični svetnik Karol Luckmann poroča o peticiji zbornice posestrime v Inomostu na c. kr. finančno ministerstvo. da naj isto najmanj za dve leti podaljša rok, do katerega sme bakreni drobiž po $\frac{1}{2}$ in 1 kr. še v prometu ostati.

Vsled ukaza c. kr. finančnega ministerstva z dne 9. junija 1897, št. 4468 preneha z 31. decembrom 1899 dolžnost države sprejemati še bakreni drobiž po $\frac{1}{2}$ in 1 krajcar. Ker je pa še jako veliko tacega drobiža v prometu, je skoro popolnoma nemogoče, da bi se ves drobiž take vrste do 31. decembra t. l. iz prometa vzel. Isti bode tudi pozneje še v prometu ostal in se, kar je čisto naravno, zlasti pri trgovcih

nabiral, ker so ti mnogokrat primorani tak drobiž že radi tega za plačilo vzeti, da svojih odjemalcev ne izgubijo. Pri tem bodo pa trgovci jako občutno škodo trpeli, ker ne bodo c. kr. blagajnice in uradi takega drobiža več sprejemali in bo isti tedaj vso vrednost izgubil.

Odsek tedaj nasvetuje, da naj zbornica z enako vlogo na c. kr. finančno ministerstvo podpira prošnjo zbornice posestrime v Inomostu.

Zbornični svetnik Vaso Petričič je proti temu predlogu, ker ne uvidi potrebe, da bi se ta rok podaljšal. Vsakdo je imel dovolj časa znebiti se tega drobiža, ker se je to že davno razglasilo.

Poročevalec Karol Luckmann opomni, da je podaljšanje roka le v korist ubogim, da isti ne izgube svojega denarja. Ta drobiž se tako več ne izdaja.

Zbornični svetnik Vaso Petričič nasvetuje, da naj se odsekov predlog v toliko premeni, da se rok le za pol leta podaljša, namesto za dve leti.

Zbornični svetnik Ivan Baumgartner podpira odsekov predlog, češ da so se vselej izgube pojavile, kadar se je star denar iz prometa vzel.

Po nekaterih opomnjah poročevalca in zborničnega svetnika Frana Omersa se je odklonil predlog zborničnega svetnika Vaso Petričiča in sprejel odsekov predlog.

IV. Zbornični svetnik Fran Omersa poroča v imenu odseka o volitvi dveh zastopnikov v deželno obrtno komisijo. Deželni zbor kranjski je sprejel v seji dne 12. maja t. l. samostalni predlog deželnega poslanca Ivana Šubica, ki meri na to, da se v Ljubljani ustanovi deželna obrtna komisija, katere naloga bi bila skrbeti za podporo, povzdigo, razvoj in procvit kranjske obrtnije.

Med rednimi člani v tej komisiji sta tudi dva zastopnika trgovske in obrtniške zbornice, zato se je deželni odbor kranjski obrnil do zbornice, da imenuje in določi ta dva zastopnika. Ustanovitev deželne obrtne komisije je po mnenji odseka jako velike važnosti zlasti za mali obrt. Komisija bode prirejala učne kurze za obrtnike ter razstave obrtnih izdelkov, priskrbovala obrtnikom delavska sredstva in pospeševala gospodarsko organizacijo malega obrta.

Odsek nasvetuje: Zbornica naj zastopnikom trgovske in obrtniške zbornice v tej komisiji izvoli gospoda zborničnega svetnika Josipa Lenarčiča in gospoda zborničnega svetnika Josipa Rebeka.

V. Zbornični svetnik Josip Lenarčič poroča, da vsled dopisa podružnice avstro-ogerske banke v Ljubljani izstopijo koncem tega leta po preteku zakonite poslovne dobe gospodje cenzorji Otomar Bamberg, Ivan Baumgartner, Alfred Ledenig in Ivan Perdan. Z ozirom na člena 40 in 64 bančnih pravil nasvetuje poročevalec v imenu odseka: Zbornica naj za izpraznjena mesta cenzorjev nasvetuje gospode:

Otomar Bamberg, Ivan Baumgartner, Alfred Ledenig, Ivan Perdan, F. M. Regorschek in Urban Zupanc. — Predlog se sprejme. (Dalje)

Kmetijstvo.

Kranjska kmetijska družba.

Cena kmetijskih pridelkov se kar ne more povzdigniti tako, da bi se v kmetijah naložena glavnica pošteno obrestovala in da bi se izplačal trud, ki ga ima človek z obdelovanjem zemlje. Naše kmetije so več ali manj vse pasivne. Samo tisti kmetovalec za more v rednih razmerah izhajati, ki si je zagotovil kaj postranskega zaslužka. Kdor se resno bavi z živinorejo, kdor ima vožnje itd., tisti se še nekako prebije, ako ga ne zadene kaka posebna nesreča, ako mu toča ne pobije ali povodnje ne uničijo poljskih pridelkov ali če ni treba hčeri dote šteti.

Te razmere se ne bodo premenile, dokler se ne pretrga sedanja trgovinska in carinska pogodba z Ogrsko. Ta pogodba je največja naša nesreča. In ker so razmere v naši državi žalibog take, da se ta pogodba še dolgo ne pretrgala in ker je nadalje žalostna istina, da ravno odločilni krogi nimajo resne volje, kaj storiti za povzdigo kmetijstva, je treba misliti, kako naj se kmetu drugače pomaga.

Nekaj let je tega, kar je poslanec Povše nekako obupajoč svetoval kranjskim kmetovalcem, naj vse njive premene v travnike in naj se posvetijo izključno samo živinoreji, češ, da je ta panoga kmetijstva jedina, v kateri se da kaj zaslužiti.

V tem obsegu je bil pač nekoliko prenačljjen. Tako daleč ne more iti kranjski kmetovalec, ker bi sicer še veliko poprej prišel na kant, ali zato je v Povšetovem nasvetu vendar zdravo jedro. Resnica je namreč, da je dandanes živinoreja poglavitna opora kmetovalca in da se bo kmetovalcu razmeroma še najbolje godilo, ako se je resno in umno poprime.

V to svrho je naša uzorna kmetijska družba že pred mnogimi leti posvetila vse svoje moči povzdigi živinoreje. Pred vsemi je gledala na to, da je upejljala za naše kraje najprimernejše pasme. Sedanja živina, kar se je redi v naši deželi, je veliko boljša in lepša kakor je bila nekdanj. Hrvaške buše se počasi izgubljajo in kmetovalec ima vedno lepšo živino na prodaj ter jo tudi čedalje bolje prodaja. Sedaj prihajajo na naše semnje že kupci iz različnih dežel in pokopujejo mnogo živine, kar spravlja obilo denarja v naše kraje, vrh tega pa je hrvaška vlada začela tudi govedi za pleme kupovati pri nas. To pač najbolje svedoči, da se je živinoreja znatno povzdignila in nihče ne more tajiti, da je to v prvi vrsti zasluga kranjske kmetijske družbe.

Politični pregled.

§ 14. Na starega leta dan je izšla uradna Wiener Zeitung v takem obsegu, da jo je človek komaj v rokah držal. Priobčila je namreč celo vrsto cesarskih naredb, izdanih na podlagi § 14 in štirimesečen skupni budgetni provizorij. Mej zakoni, ki so se na ta način uveljavili, se nahaja tudi zakon o razdelitvi užitnin. Uveljavljen je nadalje zakon o kvoti, katero je cesar določil tako, kakor sta se dogovorili obe kvotni deputaciji. Razmerje je 66 6 ; 34 4. Madjari so se prav po ceni izmuzali. Končno je Wiener Zeitung priobčila tudi zakon o odpravi časniškega kolka. Vzlic temu, da se je s tem zakonom hotelo ustreči v prvi vrsti občinstvu in mu pripomoči do cenejših časopisov, niso veliki listi znižali cene, ampak pobašejo dobiček v svoj žep. Kdor zna, pa zna.

— **Novo ministrstvo.** — Wittekovo ministrstvo je izpolnilo svojo nalogo. Naročeno mu je bilo, uveljaviti s § 14. tiste zakone, katerih parlament ni rešil, katerih uveljavljenje pa se smatra za državno potrebo. To se je zgodilo na starega leta dan. Zdaj ima Wittekova vlada samo še nalogo, da odstopi. Priprave za sestavo novega ministerstva so se že začele. Načelnikom prihodnjega ministrstva, ki prevzame najbiž že v mesecu januarju državno krmilo, je določen dr. Körber. To ministrstvo bode imelo nalogo, rešiti ves kompleks vprašanj, ki se zovejo skupno češko vprašanje, ter tako pridravit tla parlamentarnemu ministrstvu, ki bi se opiralo ob ovo kvalicijo parlamentarnih strank.

— **Delegacija.** V zadnji seji avstrijske delegacije je imel dr. Gregor znamenit govor, v kateri je dal na krepek način izraza čutilom, ki navdajajo češki narod. Prijemal je ostro kamarilo in zlasti ministra zunanjih del grofa Goluchowskega, kateremu je očital, da je provzročil razveljavljene jezikovnih naredb in potem neusmiljeno bičal trozvezo. Radi bi priobčili nekaj odlomkov iz tega govora, ali prostor nam ne dopušča tega. Goluchowski ni niti besedice odgovoril na Gregorova izvajanja. Vedel je dobro, da imajo češki delegatje še drugega smodnika v zalogi in zato je molčal — V odseku za mornarico ogerske delegacije so se celo vladni pristaši izrekli proti Goluchovskega ekspanzivni politiki in proti pomnožitvi mornarice, češ, monarhija naj rajši gleda, da ne izgubi balkanskih tržišč.

— **Iz deželnih zborov.** Na dan 29. decembra sklicani deželni zbori so se že zopet razšli. Večinoma so kar brez debate votirali budgetne provizorije, prav kakor da jim je na tem, pokazati na viden način svojo brezpomembnost. Važna proračunska debata se je vnela samo v češkem deželnem zboru. Tam so Čehi prijemali na najostrejši način namestnika grofa Coudenhovea in osrednjo vlado, vodja radikalne državnopravne stranke dr. Baxa pa je tudi cesarja samega vpletal v razpravo, kar je mej patrijoti obudilo veliko ogorčenja. Znani Wolf je provzročil vihar, rekši, da je Češka samo avstrijska provinca ne kraljestvo. Deželni maršal knez Lobkovic je Wolfov izraz grajal, češ, da je Češka kraljestvo. To je razkačilo zopet Nemce tako, da so začeli dolgo polemiki po listih, je-li češka provincija ali kraljestvo — V nižjeavstrijskem deželnem zboru so krščanski socialisti podali ostro interpelacijo zoper uradno „Wiener Zeitung“ češ, da sramoti katoliško vero. Iz pojasnila, ki ga je dal uradni list, je videti, da so krščanski socialisti dotični spis zategadelj napačno tolmačili, ker ne poznajo tehničnih terminov, ki se rabijo v folkloristiki. — V štajerskem deželnem zboru je nemški nacijonalec Walz govoril o celjskih izgredih in inslutiral Slovence in zlasti celjske sodnike. V imenu Slovencev mu je odgovarjal Robič, ki je zagrozil, da izstopijo Slovenci iz deželnega zbora.

Dopolnilne deželnozborske volitve na Češkem iztekle so ugodno za Schönererjanci. Ti so bili skoro povod izvoljeni, namreč v nemških okrajih in je ta izid pač jasen

dokaz, da druge nemške stranke mej Nemci na Češkem nimajo več zaslonbe.

Srbski kralj na Dunaju. — Te dni se je mudil srbski kralj Aleksander na Dunaju. Bil je oficijelno in prav kraljevsko sprejet. Avstrijski Slovani so molčali, dobro vedoč, da bi jim državni pravdnik zabranil, izreči svoje mnenje. Sprejem kralja Aleksandra na Dunaju je pač dokaz izredne intimnosti mej Avstrijo in Srbijo in sicer mej tisto Srbijo, v kateri je pravi vladar razkralj Milan. V nekaterih listih se celo čita, da se poroči kralj Aleksander s hčerko pokojnega prestolonaslednika Rudolfa, z nadvojvodinjo Elizabeto. Dementiralo se to še ni, dasi se dementi pričakuje, ker je znano, da je kralj Aleksander že snubil na Nemškem, v Atenah in na Cetinju pa je bil povsod odklonjen.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Dalje)

VI. Zbornični tajnik poroča o dopisu zbornice posestrime na Dunaju glede vpeljave brzojavnih dopisnic in drugih poštne novostij. Ta je namreč naslednje predloge sprejela:

1.) Zbornica naj c. k. poštne upravi nasvetuje vpeljavo brzojavnih dopisnic in brzojavnih zalepk, kakor tudi telefonskih dopisnic in telefonskih zalepk.

2. Zbornica naj c. k. poštne upravi priporoča, da se oddaja rekomandiranih pisem enostavnejše uredi, kakor tudi, da se pobiranje pnevmatičnih korespondenc premeni. N. v. Brzojavne dopisnice naj bi se takole uredile. Izdale naj bi se posebne dopisnice z vtisnjenimi ali prilepljenimi znamkami, ki bi proti plačilu poštne 20 kr. omogočile brzojavno pošiljatev naznanil z največ 10 besedami. Te dopisnice bi se v (navadne ali pnevmatične) poštne tružice vrgle. Na pošti bi se dopisnice pred vsemi drugimi pismi odbrale in takoj najbližnjemu brzojavnemu uradu poslale. Brzojavni urad bi vsebino dopisnice brzojavil na oddajno postajo, katera bi isto zopet na „brzojavno dopisnico“ napisala in jo poštne potom adresatu dostavila. Če je pa vsled krajevnih razmer pošiljatev telefonično ugodnejša, se bi pa telefon porabil.

Ta naprava, ki se kaže hot duhovita kombinacija pisma in brzojavke, bi čisto prihranila poštne promet na železnicah in omogočila skoro hitrost današnje brzojavke. Prihranitev nasproti brzojavkam se bi pa dosegla z enostavnejšo urejeno manipulacijo pri oddaji in predaji, in trgovski krogi bi s tem imeli za dopisovanje z oddaljenimi kraji zelo ugodno srednjo pot med pismom in brzojavko.

Pa tudi za privatne osebe bi bila ta naprava prijetnejša kot današnja brzojavka. Ne glede na to, da še danes večkrat vbuja zaprta brzojavka mnogim strah in razburjenost, kar bi pri odprti dopisnici odpadlo, bi se brzojavke rabile v mnogih slučajih, n. pr. pri čestitkah i. e. kjer pošiljatelju ni ležeče, na tem

da se vsebina tajna ohrani, ali da se kolikor mogoče hitro dostavi.

Brzjavna zalepka naj bi se glede ekspedicije in manipulacije istotako uredila, kakor brzjavna dopisnica. Razložek od dopisnice je ta, da je kot pismo zaprta, za 20 besedij namenjena in je 40 kr. poštnine plačati. Porabila bi se zalepka, kadar stranke želijo, da je vsebina tajna.

Te novosti je izumitelj dopisnice, gospod ministerjalni svetnik, profesor dr. Herrmann sprožil že pred nekaj leti. Zbornica posestrima na Dunaju je sprejela pa tudi predlog, da se upeljejo telefonske dopisnice in zalepke. Te bi naj imela isto obliko in isto ceno, kakor brzjavne dopisnice in zalepke, razpošilja naj se jih tudi kakor prejšnje. Vrže se jih v poštno tružico in poštni urad jih pošlje bližnji telefonski postaji. Če ima prejemnik sam telefon, tedaj mu vroči telefonska postaja takoj telefonskim potom poročilo, Če pa nima telefona, tedaj pošlje oddajni telefonski urad poročilo javnemu telefonskemu uradu, ki je prejemniku najbližji, in ta ga dopošlje po pošti.

Na ta način bi se lahko tudi osebam, ki nimajo telefona, poročalo telefonskim potom.

Ker bi se včasih vsebina teh telefonskih dopisnic in zalepk hitreje poročala brzjavnim potom, tedaj naj bi se izrečno dovolilo, da se — kakor so že krajevne razmere — taka telefonska poročila pošiljajo brzjavnim potom.

Nadalje se želi, da se oddaja priporočenih pisem enostavnejše uredi. Omogočilo naj bi se, da se priporočena pisma oddajajo brez poštne uradnih oddajnih potrdil v obliki receptov. Ta pisma naj bi se s primerno znamko in z nadpisom „priporočeno“ metala v poštne tružice, da se jih potem z njimi, kakor z drugimi priporočenimi pismi ravna.

Odsek je mnenja, da bodo ti nasveti, ako se jih izvrši, zelo olajšali promet in da bodo v interesu trgovine, industrije in obrti; radi tega predlaga: Zbornica naj se pridruži tem sklepom dunajske zbornice postrime in naj se obrne v ulogo na c. kr. trgovinsko ministrstvo, da se isti uresničijo. — Predlog se sprejme.

VII. Zbornični svetnik Feliks Stare poroča o vprašanju mestnega magistrata v Ljubljani, če bi se prekajevalci in sušilci mesa v Ljubljani, ker nimajo svoje zadrage, priklopili mesarski zadrugi. V Ljubljani je število obrtnikov, ki se pečajo s prekajevanjem in prodajanjem suhega mesa neznatno in zato jim tudi ne kaže radi pičlega števila ustanoviti lastne zadrage. Ker je pa njih obrt soroden z mesarskim obrtom, je torej zelo umestno, da prekajevalci in sušilci pristopijo k mesarski zadrugi in da so na ta način tudi uvrščeni v obrtno zadrugo. Odsek nasvetuje torej: Zbornica naj se izreče, da se prekajevalci in sušilci mesa v Ljubljani pridružijo mesarski zadrugi. — Predlog se sprejme.

VIII. Zbornični svetnik Jernej Žitnik poroča, da se je podobčina Grahovo obrnila na c. kr. deželno vlado s prošnjo, da se ji poleg dveh že obstoječih živinskih semnjev še dva dovolita in sicer dne 21. marca in 15. novembra. Obstoječa dva semnja sta vedno zelo dobro obiskana, čemur je vzroka iskati v ugodni legi kraja, kamor se od vseh strani stekajo ceste. Z vpeljavo dveh novih semnjev bi se tudi blagostanje tamošnjih prebivalcev in živinoreja zelo povzdignila. Semnju dne 21. marca ste ugovarjali občini Lož in Žilce. češ, da je ob istem času semenj tudi v Ložu in Št. Vidu. Po poizvedbah imata pa ta semnja le krajeven pomen in ju zunanji kupci le malo obiskujejo. Iz Grahovovega se pa sploh ne prižene nič živine na ta semnja, nasprotno pa dohajajo na semnje v Grahovo tudi inozemski kupci. Ugovor občine Planina, da bi semnji v Grahovem mogli škodovati onim v Planini, je že zaradi tega brez pomena, ker je Planina preoddaljena od Grahovega. Odsek je je mnenja, da se semnji, ki so zaradi ugodne zveze z vsemi kraji splošno znani in tudi od inozemskih kupcev dobro obiskani, v interesu živinoreje še bolj pospešujejo, zato predlaga: Zbornica naj se v svojem poročilu na c. kr. deželno vlado izreče za dovolitev naprošenih dveh semnjev. — Predlog se sprejme.

IX. Zbornični svetnik Ivan Baumgartner poroča, da je podobčina Rob naprosila c. k. deželno vlado, za dovolitev 4 živinskih semnjev na leto, namreč dne 4. marca, 1. maja, 5. julija in v mesecu septembru četrtek pred sv. Mihielom. Ustanovitvi teh semnjev ne ugovarja, razun občine Šmarje, nobena druga občina, ki je pri tem udeležena. V občini Rob se živinoreja najbolj goji in tvori glavni pridelek in zaslužek tamošnjih prebivalcev, ker je kmetijstvo zaradi nerodovitne zemlje in ostrega podnebja jako neznatno. Odsek smatra lego Roba ugodnim za semnje in se pridružuje priporočilu c. k. okrajnega glavarstva v Kočevji, zato predlaga: Zbornica naj v tem smislu poroča c. k. deželni vladi. — Predlog se sprejme.

X. Zbornični svetnik Franc Ks. Souvan poroča o prošnji občina Račna na c. kr. deželno vlado, da bi se ji dovolili 4 letni živinski semnji in sicer: četrtek po sv. Pavlu v mesecu januarju, prvi četrtek po malem Šmarnu. Tretjemu semnju ugovarja okrajno glavarstvo v Kočevji, ker ima občina Struge naslednji dan tudi semenj. Istotako ugovarja c. kr. okrajno glavarstvo v Litiji tretjemu in četrtemu semnju, ker se vršijo ob istem času semnji tudi v občini Vače. Udeležene občine v okolici tudi ne ugovarjajo, vendar je odsek mnenja, da ustanovitev teh semnjev ni potrebna. Po poročilih se živinoreja v občini Račna bolj v majhni meri goji, ta živina se pa lahko žene na prodaj na bližnje semnje v okolici, ne da bi bilo treba novih semnjev ustanoviti. Semnji v Račni bi bili tudi zelo slabo obiskani, ker že skušnja uči, da se semnji, ki ležijo blizu večjih krajev in

trgov imajočih dobro obiskane in splošno znane semnje, nikakor ne morejo razvijati. Tudi krajevna lega je jako neugodna, ker nedostaja cest in potov. Odsek torej nasvetuje: Zbornica naj v smislu tega poročila svoje mnenje izreče. — Predlog se sprejme.

XI. Zbornični svetnik Ivan Krajec poroča o prošnji občine Obrh za podelitev treh živinskih semnjev v vasi Dragatuš in sicer: v ponedeljek v svečnici, v ponedeljek po sv. Janezu Krstniku (24. junija) in v ponedeljek po sv. Lovrencu (10. avgusta) Semnjem ugovarjajo občine Stari trg pri Poljanah, Metlika in Čenomelj, češ, da je v okolici obrški dovolj semnjev in bi tem semnji v Obrhu le škodovali. Ti ugovori so utemeljeni, kajti v Črnomlju, Vinici in Starem trgu pri Poljanah je vsako leto 20 semnjev in noben od teh krajev ni čez dve uri oddaljen od Obrha. Zato nasvetuje odsek: Zbornica naj c. k. deželni vladi poroča, da se naprošeni semnji ne dovolé. — Predlog se sprejme.

XII. Zbornični svetnik Ivan Krajec poroča o prošnji občine Preserje za preložitve semnjev iz Rakitne v Preserje. O tej prošnji je že zbornica v seji dne 29. julija 1898 obravnavala in takrat sprejela predlog, da naj c. k. okrajno glavarstvo interesovane občine Grosuplje, Šmarje, Zalog, Polhov Gradec in Vrhnika zasliši in da naj se gospodarski odbor v Rakitni vpraša, če je zadovoljen s premestitvijo semnjev. Sedaj se je to zgodilo in iz spisov je razvidno, da imenovane občine nimajo ničesar proti temu in da tudi gospodarski odbor v Rakitni ne ugovarja proti premestitvi. O prostoru za semnjišče se je c. k. okrajni živinozdravnik izrekel, da je pripraven in umesten. Glede tržnih pristojbin se odsek ne more še končno izreči, kajti predložilo jih je županstvu in ni razvidno, da se je to zgodilo vsled odborovega sklepa, kakor bi bilo treba. Odsek predlaga tedaj: Zbornica naj se v svojem poročilu na c. k. deželno vlado izreče za dovolitev, da se prelože semnji iz Rakitne v Preserje, — Predlog se sprejme.

Kmetijstvo.

Vse ga rešuje.

Pravo čudo je, da kranjski kmet še vedno ni milijonar, da se mora še vedno mučiti kakor živina za vsakdanji kruhek, ko vender na vseh koncih in krajih kar mrgoli taci mož, ki hočejo kmeta za vsako ceno rešiti.

Kaj se vse kmetu obeta. Kar sline se mu morajo stekati v ustih, ako čuje vse mnogoštevilne obljube. Ti rešitelji kmetkega stanu imajo v svoji apoteki zdravil za vse bolečine in dan na dan oznanujejo na ves glas: Mi imamo zdravilo zoper dolgove, zoper vse mogoče bolezni, mi ti napolnimo kaščo in mošnjo, samo če voliš

naše može. In če kmet to stori, se nobena teh lepih obljub ne izpolni.

Roko na srce, slovenski kmetje, in povejte odkritosrčno: Kaj se vam je pri zadnjih deželnozborskih in državnozborskih volitvah vse obljubovalo, a kako revno malo se je za vas storilo. Večina vaših poslancev nima niti v deželnem niti v državnem zboru nič upliva.

Vse kmeta rešuje, vse ima zanj zdravila, kmet pa propada.

Najprej so mu hoteli pomagati s posojilnicami. V obče se mora sicer priznati, da so nas posojilnice emancipirale odvisnosti od Nemcev in da so nekaj cvetočemu oderuštvo naredile precej konec, ali to, kar se je od njih pričakovalo, le niso ne jedne, ne druge, ne „liberalne“, niti „klerikalne“. Storile se jako veliko dobrega, ali priznati se mora, da dajejo kmetu toliko prilike v lahkotno miselno zadolženje, da je to že nevarno postalo. Govorili bomo o tem uplivu posojilnic o drugi priliki, za danes se omenjujemo le na to, da konstatujemo, da so posojilnice poleg mnogega dobrega provzročile tudi mnogo zla, da je ustanavljanje posojilnic postalo neka spekulacija najglasnejših rešiteljev kmetkega stanu, katere ne more biti nihče vesel.

Drugo zdravilo proti vsem kmetkim boleznim so bila konsumna društva. Kaj so njih ustanovitelji ljudstvu vse obetali. Hoteli so ž njimi vsem kmetom napolniti mošnje in vsem kmeticam nabaviti svilenih kril in nogavic. A kakšen je v resnici uspeh teh društev? Provzročila so sila veliko sovraštva in prepиров, poostrila so do skrajnosti vsa obstoječa politična in socialna nasprotstva, a koristila so k večjemu nekaterim spekulantom, kmetu ne. Blago, ki se v teh društvih prodaja, je slabo židovsko blago. Cene so večje kakor jih nastavi najbolj oderuški kramar, povrh pa živa kmet veliko več kredita kakor ga povprek po svojih premoženjskih razmerah zasluži. V teh društvih se grdo pijančuje, se tira politično ščuvanje in vsled tega so kmetu na veliko škodo.

Pravi resnični prijatelj kmeta naj bo katerega koli političnega mišljenja je kranjska kmetijska družba. Te slovenski kmet se okleni. Ta ti hoče res pomagati s tem, da te nauči najumnejšega kmetovanja, da te nauči, kake dati zemlji večjo rodovitnost in tako pomnožiti ono, kar ti rodi.

To je najboljša pot do rešitve kranjskega kmeta in zato, o kmetovalci, oklenite se kmetijske družbe.

Poučni in zabavni del.

V tujih službah.

Kos češke anabase.

(Češki spisal Al. Jirasek. Poslovenil Dragotin Pr.)

(Dalje.)

Dovolj bode žalosti po širnih nemških krajinah, ne samo v vaseh in mestih, ampak i po gradih in gosposkih

naprej določeni dr Ernest pl. Körber. Njegovo ministerstvo je sestavljeno tako-le: Körber predsedstvo in notranja dela, Welsersheimb domobranstvo, Wittek železnice, Call trgovino, Spens-Booden justico, Böhm-Bawerk finance, Hartel nauk in bogočastje, Giovanelli poljedelstvo, Rezek češki minister, Pietak poljski minister. Vsi resorti so torej v nemških rokah. Call in Giovanelli sta klerikalca, vsi drugi resortni ministri so nemški liberalci. V obče se trdi, da sta Körber in Hartel kakor tudi Rezek izvrstni uradniki. Drugi ministri so ničle, kakor je pri nas že navada. Manka nam talentiranih mož zato pa tudi država žalostno propada.

Vladni program — Povsod na svetu je navada, da se nova vlada čim prej predstavi parlamentu in da tam, pred narodnimi zastopniki razvije svoj program. Pri nas je drugače. Körberjevo ministerstvo ni sklicalo državnega zbora, nego je svoj program objavilo v „Wiener Abendpost“. To pot še v uredniškem delu. Če obvelja ta praksa, pridemo s časoma do tega, da bodo vlade svoje programe objavljale med inserati, tam, koder se priporočajo zdravila za kurja očesa in iščejo izgubljeni kanarčki. Program obeta, da bo vlada skušala spravnim potom omogočiti funkcioniranje parlamentov in da bo zbirala vse sile v korist države. To je vsega dolzega precej sentimentalnega besedičenja kratka vsebina.

Spravna pogajanja — Körberjevemu ministerstvu se mudi, da napravi mir mej Čehi in Nemci. Ne morda radi ljubega miru samega, ampak ker bi rada dosegla, da parlament odobri ničvredno nagodbo z Ogrsko, kar se pa ne more zgoditi, dokler ne neha obstrukcija. Körber je že stopil v dogovor s Čehi in z Nemci. Spravna pogajanja se začne menda že 5. februarja. Nanašala se bodo samo na Češko in na Moravsko. Mladočehi so se izrekli za ta pogajanja. Takisto tudi nemški liberalci. Nemški nacionalci so zahtevali, da se mora poprej sklicati državni zbor, a bodo najbrž svoj sklep premenili, dasi kalkulirajo povsem pravilno, ko se boje da bo Körber, če se sprava ne doseže, svoj načrt jezikovnega zakona kratkomalo oktroiral in potem s § 14. vladal. Zahtevalo se je tudi, da naj se na pravne konference povabijo tako češki radikalci kakor Schönererjanci. Vlada je s tem pač zadovoljna, toda povablenci nečejo o tem ničesar vedeti. Schönerer, Wolf in Iro so namreč izjavili, da se pravnih konferenc na noben način ne udeležijo. S tem že je v naprej povedano, kakšna bo usoda teh konferenc: ostale bodo brez uspeha in Körber pride v položaj, da se posluži tistih sredstev, katera si je v naprej izgovoril za ta slučaj.

Delegaciji se snideta letos še enkrat in to meseca maja. Čaka jih jako vesela naloga, da bodo namreč morale privoliti v povišanje prezenčnega stanja naše armade.

Štrajk premogarjev — Požrešnost kacic deset velekapitalistov je provzročila na Češkem, na Moravskem in v Šleziji kolosalen štrajk premogarjev. Vsled štrajka je nastala gospodarska kriza. Povsod primankuje premoga. Nekateri železnice so že ustavile delo, isto tako razne tovarne, vsled česar je na tisoče ljudi prišlo ob zaslužek. Vlada je začela intervenirati, a če ne nastopi z vso odločnostjo proti lakomnim milijonarjem, ne bo dosti opravila. Sploh pa bi bilo najbolje, ko bi se rudniki podržavili.

Rusija — V tem, ko ima Angleška v južni Afriki trdo stališče, so začeli Rusi zbirati na jako sumljiv način večjo vojsko ob afganski meji. Pred kratkim so zopet poslali okoli 30.000 mož tja. Angleže to seveda jako vznemirja, saj kaže jasno, kaj namerava Rusija.

Bolgarija — Razni listi poročajo prav zanimive vesti o Bolgarski. Javlja se namreč, da se hoče Bolgarska v kratkem proglasiti za neodvisno. Od strani Turčije pač ne bo dosti ugovorov. Morda pa od druge strani. Že se namreč javlja, da

je bolgarski knez pred kratkim se izjavil, da se na srbski strani zbirajo črni oblaki. Mogoče je, da se bo Milan predrznil storiti proti Bolgarski kake korake, toda gotovo to ni, ker bi ga to utegnilo spraviti zajedno iz Srbije. In ž njim bi moral iti tudi njegov sinko.

Nemčija — Konflikt, ki je bil nastal mej Nemčijo in Angleško radi tega, ker je Angleška sekvestirala več nemških ladij, je poravnan. Nemci so zadovoljni, Angieži pa ne. Njih namen pri sekvestiranju je bil, da dokažejo, da so tuje ladje dovažale Burom v Delagoa-pristan orožja. S tem bi dobili povod, da bi Delagoa pristan zasedli. Vsled tega tudi nadaljujejo s svojim početjem in če bi razmere postale zanje v južni Afriki posebno neprijazne, bi tudi zaprli nevtralni Delagoa-pristan ter tako pretrgali zadnjo zvezo mej Transvaalom in drugim svetom.

Vojna v južni Afriki — Z napeto pozornostjo čaka ves svet na poročila iz južne Afrike. Tam se je namreč začela vелеvažna bitka, ki traja že ves teden, seveda ne neprestano. Angleška armada pod vodstvom generalov Bullerja in Warrensa je namreč prekoračila reko Tugela in se lotila Burov, da osvobdi oblegani Ladysmith. Angieži pravijo, da napredujejo korak za korakom in da so že zavzeli več važnejših višav, priznavajo pa sami, da Ladysmitha ne bo tako hitro osvoboditi, kakor se je mislilo. Bojišče leži tik Ladysmitha, a Buri se diže dobro. Naravno je, da se pripisuje tem bojem največji pomen. Če se posreči Burom poraziti Bullerja in Warrensa, se mora Ladysmith udati in Angleška bi bila v največji stiski in bi morala za dolgo časa opustiti vsak boj. Nasprotno pa bi bilo osvobojenje Ladysmitha za Bure hud udarec usodepolnega pomena. Od tod silno zanimanje za izid bojev krog Ladysmitha.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Dalje.)

XXI. Zbornični svetnik Josip Lenarčič stavlja nujne predloge glede nedostatkov trgovine z lesom v Trstu. Ko se nujnost sprejme, utemeljuje svoje predloge. Dežela kranjska ima le jako malo taci predmetov, katere more izvažati in med temi najvažnejši je les

Naloga vsakterega, komur je na srcu blaginja domače dežele, je, da skrbi, da se odstranijo vse one ovire, katere utegnejo neugodne vplivati na razpečavanje domačih pridelkov in tukaj specijelno na les v raznih oblikah. Zato je pa tudi naša zbornica v prvi vrsti poklicana, zastopati ta interes in povzdigniti svoj glas v odpravo nedostatkov, kateri se pojavljajo v edinem pristanišču, kamor teži naš najizdatnejši izvoz, in to je Trst.

Ti nedostatki so pa različni in so nastali deloma vsled nezdravih trgovskih odnosajev, deloma vsled napačne železniške politike in pristaniških razmer, deloma pa tudi vsled zastarelega birokratizma, ravna tako, kakor bi bila trgovina oziroma promet in uradniški aparat, ne pa narobe.

1.) V podrobnosti spuščajočem mi je še omeniti v prvi vrsti sedanji običaj lesne trgovine, kakor se pojavlja v Trstu.

Poleg obstoječih lesnih trgovin, katere imajo svoje magacine in skladišča, katere so protokolirane in plačujejo davek, peča se s trgovino z lesom tudi še nebroj mešetarjev. Ti mešetarji prežijo na razne inozemske prekupce, dohajajoče v Trst, ter skušajo blago direktno od železniške postaje prodati. Zadovoljujejo se z malim dobičkom 2% za svoje delo, vsaj pa tudi ničesar ne riskirajo. Blaga jim ni treba kupiti, ker ga od producenta direktno oddajo tujezemskemu kupcu in plačajo, ko so za blago prejeli denar. Naravno je, da so cene potem jako nizke. Res je sicer, da množine tako prodanega lesa niso v primeri z onimi, katere se prodajo po rednih trgovinah ali na cene pa vplivajo tako, da večjim tvrdkam iste popolnoma pokvarijo, kajti kupci se sklicujejo vedno na take direktne kupčije in tarejo ter znižujejo cene. Redni lesni trgovci nimajo torej sami vsled nezdrave konkurence skoro nič dobička, zato pa tudi ne morejo producentom zvišati cen. To velja zlasti za kupčijo s trami. Trst in Reka sta edini pristanišči, kateri prideta v poštev za trgovino s trami v Italijo in Levanto. Cene temu lesu bi se takoj neprimerno zvišale, ako bi se trgovina vršila le po pravih potih protokoliranih tvrdk.

Druge dežele ne spravljajo v sredozemsko morje skoro nič stavbenega lesa in lahko bi bilo toraj ceno tako vzdigniti, da bi imeli trgovci kakor producenti in posestniki dobiček.

Ako toraj vže vlada noče postopati proti takemu uničujočemu delovanju mešetarjev, naj pa vsaj to stori, da izposluje pri južni železnici, ktera pride kot dovozna proga do sedaj še edina v poštev, znižanje voznin v obliki refakcij ali eksportnih premij za protokolirane lesne trgovine, katerih bi se mešetarji ne mogli posluževati.

2.) Uprava reškega pristanišča je uvidela, da je treba takim predmetom, kateri s primerno majno ceno združujejo veliko težo, dovoliti večjo založno prostost na kolodvoru reškem. Ako je namreč mogoče take težke predmete iz kolodvora prevvažati direktno na ladije, je s tem prihranjenega prav mnogo dela, ker ni treba blaga prevvažati iz kolodvora v magacin in od tam zopet do obali.

Redkokrat se pripeti, da se more pri kratki dobi založne prostosti vkrcavati direktno iz kolodvora ne da bi treba bilo plačevati visocih pristojbin od ležišča. V Reki vrejeno je to tako, da blago, katero je namenjeno na izvoz, in to je ves les, ne plača 21 dni nikake pristojbine od ležišča. V Trstu pa traja ta prosta doba le 8 dni. Naravno je toraj, da so reški trgovci v tem oziru mnogo na boljem. Vedno se sliši ena in ista pesem, da je naloga naše državne

polovice preprečiti, da se promet ne zateka proti Reki marveč naj bi se vršil čez Trst. Vse trasiranje druge železniške proge proti Trstu vrši se pod tem strahom, kateri nadkriljuje druge važnejše odnošaje in bode konečno odločeval proti določitvi proge. Tukaj pa, kjer je Trst očividno prikrajšan proti Reki, postopa se ravno v nasprotnem smislu — kar se pojavlja tudi pri naslednji točki, na katero pridem.

Moj predlog se glasi torej: Zbornica se naj obrne do c. k. vlade s prošnjo, naj ona vpliva pri južni železnici in naj vredi pri državni železnici vse potrebno da sme oni les, kateri je namenjen izvozu, zlasti trami, ležati brez pristobine 21 dni na razložišču.

3.) Carinski urad tržaski ne umeva svoje naloge kolikor se tiče pospeševanja izvoza oziroma odstranitve nepotrebnih sekatur, prav nič. Ta urad postopa tako, kakor bi ves svet imel samo 7½ do 8 delavnih ur, ves drugi čas pa naj bi spal in premišljeval svojo bedo. Predmeti, kateri se imajo vkrcarati v svobodnem pristanišču, prevažati se imajo skozi velika pristaniščna vrata.

Človek z normalnim razumom bi mislil, naj bi bila ta vrata za predmete, kateri niso podvrženi carini, odprta ves dan od ranega jutra do poznega večera. vsaj mora biti predmetom, kateri ne prenašajo mnogo stroškov, prilika dana, da se po ceni prevvažajo — ali slavniki tržaški carinski urad sodi drugače; pri njem se prične delavni dan še le ob 8. uri traja do 12. ure, popoldne pa od 2. do 5½ ure po zimi, in od 2.—6 ure po leti. — vzlic temu, da se vkrcavanje na parnike vrši ves dan od 7. zjutraj do 7. zvečer. — Predmeti, kateri bi bili lahko že pred zaprtimi vrati, da se slavnemu carinskemu uradu zljubi je odpreti. Naravno je torej, da se pred temi vrati nakopiči velika množica voznikov raznih tvrdk, ktera vsa čaka zaželjenega trenutka otvorjenja. Ta gnječa se podaljša do žal preozkih obalnih prostorov, kjer je vsled pomanjkanja magacinskih prostorov nakopičeno vse polno tacega blaga, kteremu moča ne škoduje. Vsled kratke dovozninske dobe je treba najeti več voznikov. S tem pa so združeni večji stroški, kateri bi prav lahko odpadli, ako bi carinski urad nastavil slugo, kateri bi stal pri vratih v svrhu, da konstatuje, da je res les naložen in ne kaj drugega na vozech.

Pridruži se pa k večjim stroškom še druga okolnost. Pazniki ostajajo v pristanišču le tako kratek čas, kar ga je neobhodno potreba. Ako eksportujoča tvrdka do šeste ure ni mogla vso partijo pripeljati do parnika, mora ostanek pustiti doma vzlic temu, da parnik še do 7. ure naklada oziroma še-le kasneje odplove. Ako tvrdka noče pustiti enega dela naročnine doma, mora plačati čakalnino parniku. Pripeti se tudi sem ter tje, da carinski urad proti visoki pristojbini spusti še kak voz po zapretju, ali to le na

posebno prijaznost. Razvideti je iz tega, da so ti zastareli odnošaji potrebni prav hitre odprave, ako je vladi kaj ležeče na eksportu naših pridelkov.

Predlagam torej: Zbornica se naj obrne do trgovinskega ministerstva, da ono pri finančnem ministru deluje na hitro odpravo omejenega časa za vvoz in izvoz iz proste luke tržaške, vsaj za take predmet, kateri niso carini podvrženi.

(Konec prihodnjič.)

Kmetijstvo.

Uprimo se razkosavanju zemljišč,

(V prevdarek slovenskim poslancem.)

Razkosavanje zemljišč je v naših krajih na dnevnem redu. Iz tega zamore nastati najhujša gospodarska kalamiteta, zakaj razkosavanje zemljišč je najzanesljivejša pot, po kateri pride kmetijski stan v proletarijat. V tem, to se toliko piše in govori o velikanskih prihrankih, ki jih napravi kmet, če kupuje v konsumnih društvih židovsko šundblago, se živ krst ne zmeni za grozno nevarnost, ki nam preti od razkosavanja zemljišč, najmanj pa se zato brigajo slovenski poslanci.

Kakor sploh za vse procese v gospodarskem življenju tako nam tudi za razkosavanje zemljišč primanjkuje statističnih podatkov. Toda kdor pride v dotiko z notarji in z uradniki zemljišče knjige, tisti lahko izve, da spada naša dežela mej one, v kateri se zemljišča najbolj razkosavajo, že ne več na majhne parcele, ampak že kar na cunje. In mi hočemo imeti, da naj na teh cuejab živi trden kmetijski stan.

Že več kakor pol stoletja je preteklo, kar so avstrijski vladni krogi spoznali, da mora kmetijski stan propasti, če se ne ustavi razkosavanje zemljišč. Tedaj so mislili, da se pride tej nesreči v okom, ako se izvede komasacija, to se pravi, ako se omogoči zakonskim potom zlaganje zemljišč. Na Kranjskem nam je šele sedanji deželni zbor dal zakon o zlaganju zemljišč in vsakdo mora pripoznati, da nimajo pri tem zakonu poslanci katoliško-narodne stranke prav nikacih zaslug.

Zlaganje zemljišč se je v raznih naprednih deželah jako dobro obneslo, poyzdignilo je kmetijstvo in omogočilo, da so se vstvarile prav trdne kmetije, toda razkosavanja zemljišč ni omejilo. Razkosavanje je slej kakor prej v navadi in mi imamo v naših deželah že tako majhne parcele, da že nimajo nikake prave vrednosti več.

Naravno je toraj, da posrečujejo rodoljubi temu obžalovanja vrednemu pojavu vso pozornost in čas bi že bil, da takisto store tudi kmetijski poslanci in da začno razmišljati o vprašanju: Kako bi se dalo ustaviti to razkosavanje.

Časih se je mislilo, da bi se dalo z reformo dedinskega prava kaj doseči, in zlasti v konservativnih

krogih se še danes tako misli, toda to meenje je do cela napačno, sosebno glede nas Slovencev. Profesor Brentano, gotovo avtoriteta, kateri tudi gospodje kmetijski poslanci ne bodo odrekli kompetentnosti, je že pred nekaj leti na shodu sociologov v Lipsku pojasnil, da je na Kranjskem, na Štajerskem, Koroškem in Primorskem od nekdanj navadno razdeljevati zemljišča med dediče. Našemu ljudstvu je misel, da sme zemljišča svobodno deliti in trgati, prešla v kri in v meso tako, da bi uprli njegov pravni čut, ako bi se potom zakona odpravila popolna ravnopravnost dedičev. Sicer pa imajo že po sedaj veljavnem pravu stariši pravico, da zapuste svoje nepremičnine, če hočejo samo jednemu otroku, končno pa bi, če se tudi določi, da pride posestvo samo v celoti na dediča, to vendar nič ne pomagalo, ker je v nas le še jako malo večjih posestev in ker tudi najkonservativnejši politiki ne mislijo na to, da bi se zemljišča za vedno vezala in vstvarili tako nekaki kmetijski fidejkomisi. Dokler pa bo smel kmet prodajati zemljišča, jih bo tudi razkosaval.

Treba je torej dobiti drugo sredstvo, da se po možnosti omeji razkosavanje zemljišč. Tako sredstvo bi bi bila določitev parcelnega minimuma.

Ne bomo trdili, da je je ta misel zrasla na našem zelniku. Zanimajoč se za agrarne razmere v drugih deželah smo zasledili, da je to že dlje časa v nekaterih nemških državah uvedeno in da se tamkaj ta uredba kar najbolje obnesla. Take zakone imajo na Badenskem, v Sachsen-Weinar-Eisenachu, v Hesenu in v Hohenzollern Sigmaringenu. V vseh teh državah poznajo štiri vrste parcelnega minimuma: minimum za njive, minimum za travnike, minimum za gozde in minimum za vrte. Seveda je ta minimum v vsaki imenovani državi drugačen in tudi mora biti drugačen, ker se je pri določitvi minimuma skrbno ozirati na zemljiške razmere, na tehniko obdelovanja, ki je v deželi navadna, in na gostost prebivalstva.

Za vrtnne parcele se v Badenu lahko določi minimum, toda to je zakon prepustil previdnosti dotičnih občinskih zastopov, vedoč, da so glede vrednosti vrtov in glede vrtnne kulture razmere v vsaki občini drugače. Seveda ne velja ta zakon za slučaj eksekutivne prodaje in razlastitve v javne namene. Kakor rečeno so se ti zakoni v imenovanih državah izvrstno obnesli. Podoben zakon je veljaven tudi za pruski okraj Wiesbaden, toda njegove določbe nam niso znane.

Taka uredba bi bila tudi pri nas jako umestna in bi gotovo zelo ugodno uplivala na kmetijske razmere, a tudi izvesti bi se dala, ker spada ta stvar s kompetenco deželnega zbora.

Ne dvomimo, da bi jej tudi vlada pritrdila, ker bi bila tudi v upravnotehničnem oziru prav dobra in koristna. Za vodstvo zemljiških knjig pomeni parcelni minimum olajšanje vseh opravil in se ž njim tudi olajša vodstvo katastra. Tudi kmetijski ideal, da se sme zemljišče svobodno razkosavati, bi taki uredbi ne delal te-

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

O seji trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko dne 29. decembra 1899, katere so se pod predsedstvom podpredsednika g. Anton Klein-a in ob navzočnosti vladnega zastopnika c. k. deželnovladnega svetnika g. dr. pl. Rüling-a udeležili naslednji gg. zbornični člani: Ivan Baumgartner, Oroslov Dolenc, Franc Hren, Josip Kušar, Josip Lenarčič, Karol Luckmann, Andrej Mejač, Fran Omersa, Friderik Pauer, Josip Rebek, Feliks Stare, Feliks Urbanc in Jernej Žitnik, poročamo sledeče:

Podpredsednik otvori sejo, imenuje overovateljema sejnega zapisnika zbornična člana Frana Omersa in Feliksa Stare-ta ter pripomni, da so gospodje Gassner Kollmann, Krajec in Supančič svojo odsotnost opravičili z neodložljivimi opravki.

Podpredsednik se nato s toplimi besedami spominja dne 4. decembra 1899 v starosti 62 let umrlega zborničnega predsednika Ivana Perdana.

Od zadnje javne seje dne 28. novembra 1899 je zbornico zadel hud udarec, nemila smrt je nam vzela preblagega predsednika in jaz nimam dovolj tolažilnih besed za to veliko izgubo.

Zbornica žaluje za predragim ranjkom, kateri je bil nje vestni član skoro 20 let in je predsedoval 9 let. Naj mu tedaj ohrani najboljši spomin!

S svojim ljubeznjivim občevarjem si je pridobil mnogo prijateljev in trditi smem, da pokojni ni imel sovražnika.

Da je bil obče spoštovan in priljubljen, dokazuje izredno mnogobrojno spremstvo k zadnjemu počitku in izjave odkritosrčnega sožalja, ki so zbornici došle: Od gospoda vodja trgovinskega ministrstva, od njega ekscelece gospod c. k. deželnega predsednika barona Heina, od gospoda vladnega zastopnika c. k. deželnovladnega svetnika dr. pl. Rülinga, od gospoda župana deželnega stolnega mesta Ljubljane Ivana Hribarja, od trgovinskih in obrtniških zbornic avstro-ogerskih in hrvatskih, od mnogih deželnih poslancev kranjskih, mnogih c. k. okrajnih glavarstev, odvetniške zbornice in mnogih tvrdk. Vsem, ki so se pokojnega spomnili, izrekam v imenu zbornice najtoplejšo zahvalo. Naj mu bode zemljica lahka!

Ker ste se s sedežev vzdignili, sem prepričan da ste z menoj istih mislij.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Zbornični svetnik Friderik Pauer poroča, da je glasom dopisov Njega ekscelece gospoda c. k. deželnega predsednika z dne 7. marca in 7. maja 1899 št. 1271 in 2316 Nj. ces. in kralj. Apostolsko Veličanstva cesarice in kraljice Elizabete ustanovila, ime-

nujejo „Cesarice Elizabete ustanove za onemogle in uboge udove kranjskih obrtnikov“, dalje, da se v zborničnem dopisu z dne 26. novembra 1898, št. 2321 imenovane ustanove smejo imenovati. Cesar Franc Jožefove ustanove za učence in učenke na c. k. obrtnih šolah v Ljubljani“, oziroma „Cesar Franc Jožefove ustanove za učence na c. kr. obrtnih šolah v Ljubljani“ oziroma „Cesar Franc Jožefove ustanove za onemogle obrtnike“.

Zbornica je razpisala osemnajst cesar Franc Jožefovih ustanov za onemogle obrtnike in sicer osem po 25 gld. in deset po 10 gld. in pet cesarice Elizabete ustanov za onemogle in ubožne udove kranjskih obrtnikov. Došlo je 29 prošenj od obrtnikov in 16 prošenj od udov obrtnikov. Ko je poročevalec o vseh prošnjah poročal in povdarjal, da je 15 obrtnikov že v prejšnjih letih dobilo ustanove po 25 gld. in sicer 1 trikrat, dva po dvakrat, in 12 po enkrat, je omenil, da se na 6 prosilcev zato ni moglo ozirati, ker se ti ne morejo prištevati k onim, ki imajo pravico do razpisanih ustanov. Ker so vsi drugi obrtniki, kakor tudi udove vredno podpore, se je odsek potrudil najbolj vredne za dovolitev predlagati, pri čemur se je v prvi vrsti na one oziral, kateri še dozdej niso dobili nobene podpore.

Odsek torej predlaga:

I. Zbornica naj povodom 40letnega vladanja Nj. c. in k. apostolskega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. ustanovljene „Cesar Franc Jožefove ustanove za onemogle kranjske obrtnike“ po 25 gld. podeli.

1. 60 let staremu čevljarju Antonu Grošelj.
2. klobučarju Francu Hafner.
3. 60 let staremu ključavničarju Francu Kavčič.
4. 83 let staremu tesarju Jakobu Krašovic
5. 90 let staremu izdelovalcu orgelj Jakobu Mazi.

6. 86 let staremu krojaču Antonu Puš,
7. 80 let staremu pleskarju Gašparju Škrabar.
8. 66 let staremu krojaču Martinu Slamnikar.

II. Zbornica naj povodom 50 letnega vladanja Nj. c. in k. apostolskega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. ustanovljene „Cesar Franc Jožefove ustanove za onemogle kranjske obrtnike“, po 10 gld. podeli:

1. 69 let staremu sedlarju Janeza Čupik,
2. 71 let staremu čevljarju Francu Grojzdek,
3. 77 let staremu čevljarju Urbanu Grom,
4. krojaču Janezu Grošelj.
5. 80 let staremu čevljarju Francu Jaklič,
6. 75 let staremu krojaču Mihaelu Jazbec,
7. 76 let staremu krojaču Mihaelu Končar,
8. 72 let staremu zidarju Josipu Magister,
9. 72 let staremu čevljarju Jakobu Potočnik,
10. 65 let staremu čevljarju Gregorju Slabajna.

III. Zbornica naj povodom smrti Njenega Veličanstva cesarice in kraljice Elizabete ustanovljene

„Cesarice Elizabete ustanove za onemogle in ubožne udove kranjskih obrtnikov po 20 gld. podeli:

1. 89 let stari udovi sodarja Elizabeti Germek,
2. 77 let stari udovi čevljarja Mariji Kobetič,
3. 80 let stari udovi pečarja Mariji Legat.
4. 75 let stari udovi krojača Ani Rojc,
5. 79 let stari udovi mizarja Marjeti Ručigaj.

Ko je poročevalec odsekove predloge toplo priporočal, so se isti brez debate enoglasno sprejeli.

III. Zbornični svetnik Feliks Stare poroča o prašanju c. k. okrajnega glavarstva v R., ako zadostuje, da se za izdajo obrtnega lista za izvrševanje preka jevalskega obrta oziroma izdelovanja in prakajevanja kranjskih klobas doprinese spregled učnega spričevala kupcev in odjemalcev o dobroti izdelkov.

Zbornica se je že v svojem poročilu na c. k. deželno vlado z dne 12. junija 1899, št. 722 izrekla, da naj se tudi v interesu prešičereje ne otežkoči trgovina s klobasami in drugimi prekajevinami in da naj se dotične osebe pouče, kako se doseže pravica trgovanja s prekajenimi kranjskimi klobasami.

M. G., katere se to vprašanje tiče, se peča že skoro 40 let s prekajevanjem in izdalovanjem klobas, in ta obrt že 30 let samostojno izvršuje. Gostilničarji in trgovci iz Dunaja, Gradca, Ljubna in drugih mest so ji izdali najboljše spričevalo, da imajo njene kranjske klobase najboljši okus in da vse take izdelke katere so od drugih dobili, prekašajo.

Na podlagi teh spričeval in samostojnih poizvedb se je odsek prepričal, da popolnoma zadostujejo priložena spričevala gostilničarke M. G. in da je s tem dokazano, da M. G. lahko samostojno omejeni obrt izvršuje. Če tudi manjkajo prositeljici delavska spričevala, je odsek vendar mnenja, da se skoro 40 letni praksi M. G. in priloženim spričevalom, ki so za večjo dobo od 4 let veljavna, sme toliko verjeti, kakor spričevalom prekajevalcev. Odsek nasvetuje: Zbornica naj prošnjo M. G. za dosego obrtnega lista priporoča c. k. okr. glavarstvu v R. — Predlog se sprejme.

IV. Zbornični svetnik Jernej Žitnik poroča o sejmskem redu in sejmskih pristojbinah za semnje v Novem mestu. Odsek je mnenja, da odgovarja sejmski red za letne in tedenske semnje v Novem mestu potrebi in da so sejmske pristojbine, ki postavke zakona z dne 3. decembra 1868, dež. zak. št. 17, ne presejajo, popolnoma primerne zato predlaga: Zbornica naj sejmske pristojbine priporoča c. k. deželni vladi v potrditev. — Predlog se sprejme.

V. Prov. predsednik Ivan Baumgartner poroča, da je neki pekovski mojster naznanil c. k. okrajnemu glavarstvu v K., da se mnogi gostilničarji v sodnem okraju K. pečajo s pečenjem kruha, kakor je po deželi navadno, in da zlasti ta kruh tudi čez ulico prodajajo, ne da bi bili v to opravičeni. Zbornica naj se izreče, če je ta navada, pri kateri se seveda ne gre za ono ročnost, ki je pri pekovskem obrtu potrebna

sme že pod vsakim pogojem smatrati za rokodelski obrt in če niso gostilničarji že na podlagi pravice, izražene v § 16 lit. b o. r., da smejo dajati v gostilni jedila, upravičeni tudi prodajati svoj kruh.

Na Kranjskem je že, odkar ljudje pomnijo, navada, da gostilničarji zlasti na deželi pečajo kruh za svoje goste. V mestih in trgih, kjer so se večinoma peki šele v zadnjih treh desetletjih naselili, je to manj navadno, če se ne ozira na domači kruh, ki se peče za domačo družino v hiši. V glavnem deželnem mestu se pa redkokedaj pripeti, da bi gostilničarji kruh pekli za svoje goste.

Kruh pečajo navadno ženske in te imajo — z redkimi izjemami — vsa svojstva, ki so potrebna za pečenje domačega kruha in ktera so si pridobile z dolgo vajo.

Ta navada gotovo ni radi tega nastala, da bi se pekovskemu obrtu škodovalo, ampak zato, ker se je poprej na deželi le redkokje pekovski obrt izvrševal. Če so torej gostje v gostilni hoteli kruh jesti, moral jim ga je gostilničar preskrbeti. Ker je torej kruh ena najpotrebnejših rečij za življenje, je umevno, da se od gostilničarjev in krčmarjev lahko kruha zahteva.

Odsek je uverjen, da so gostilničarji upravičeni peči kruh in ga svojim gostom prodajati, nikakor pa ne smejo pečenje kruha kot obrt izvrševati in svoj kruh, kakor peki, čez ulico prodajati. Odsek se pri tem sklicuje na ukaz ministerstva notranjih stvari z dne 26. decembra 1875, št. 18699, glasom katerega smejo gostilničarji potrebni kruh za svoje goste sami peči, nikakor pa ne trgovati z njim. Gostilničarji pa na podlagi svoje v § 16 lit. b o. r. izražene pravice, da smejo jedila gostom dajati, niso opravičeni tudi kruh prodajati, ker bi s tem, če bi imeli to pravico, kršili pravico pekov in bi svoj kruh ne samo gostom ampak tudi drugim ljudem prodajali.

Odsek torej nasvetuje: Zbornica naj v zmislu tega poročila izreče svoje mnenje. — Predlog se sprejme.

VI. Zbornični svetnik Josip Rebek poroča o obrtnih pravicah ključavničarjev. Ključavničar J. S. v R. prodaja šivalne stroje, kmetijske stroje in kolesa. C. k. okrajno glavarstvo v R. praša zbornico za mnenje, če je omenjeni ključavničar v to opravičen.

Vsled razglasa ministrstva notranjih stvari z dne 24. septembra 1889, št. 12144 je obrtno popravljanje šivalnih strojev rokodelski obrt, za katerega se mora imeti sposobnostno dokazilo ali za obrt mehanikarjev ali ključavničarjev in da so oni obrtniki, kateri imajo za izvrševanje svojega obrta tako sposobnostno dokazilo, opravičeni popravljati šivalne stroje v svojem obrtu.

Kar velja tedaj glede poprav, mora tudi veljati glede sestavljanja šivalnih strojev in glede trgovine z istimi, ker sestavljati jih more le strojetvorec ali

ključavničar in se to delo tedaj ne more smatrati za prestopok obrtne pravice, temveč i sestavljenje i trgovina z istimi po § 36 o. r. za dovoljeno.

To mnenje se pa izvaja že tudi iz tega, da smejo po mnenji mnogih zbornic ključavničarji za poljedelske stroje in orodja, kar je ravno pri S. slučaj, s svojim obrtom združiti tudi trgovino z istimi, kakor tudi trgovino z železom in železnim blagom, ne da bi morali tega zglasiti kot posebni obrt.

Če je tedaj S. imel pravico trgovati s šivalnimi stroji, se lahko trdi, da je bil tudi opravičen za prodajanje koles, posebno z ozirom nato, da se kolesarstvo vedno bolj širi, in to tembolj, ker je izdelovanje koles glede na vso konstrukcijo, razven nekaterih postranskih sestavin, ključavničarsko delo.

Če se tudi mora pripoznati, da ključavničarji le redko izdelujejo kolesa, se vendar ne more dvomiti da imajo ključavničarji pravico, da kolesa i popravljajo i izdelujejo, in držeč se načela glede šivalnih strojev, tudi pravico trgovati ž njimi.

Odsek pripomni, da se morajo ta izvajanja c. k. okraj. glavarstvo kot utemeljena smatrati in pridružujoč se jim povdarja še, da je I. S. tudi trgovec z železnino, zato nasvetuje: Zbornica naj se v svojem poročilu na c. k. okr. glavarstvo izjavi, da je ključavničar in trgovec z železnino J. S. opravičen prodajati šivalne in poljedelske stroje, kolesa i. t. d. — Prodlog se sprejme.

Kmetijstvo.

Pripomočki zoper grozdno plesnobo.

(Spisal F. Kobër, preložil dr. Brenčič.)

Od vseh sredstev, ki se priporočajo zoper te glivice, je najvplivnejše in najsigurnejše žvepleni prah in žveplena moka. Vsa druga sredstva, kakor pepel, apno, lug, gnojnica so pa brez vsakega haska.

Žveplena moka mora biti jako fino semleta, tudi je žveplena moka boljša, kakor žvepleno cvetje, kajti žveplena moka ima ostrovoglate prašne dele, dočim so ti deli žveplenega cvetja okrogli. Ostrovoglati deli žveplenega prahu ali moke se bolje primejo trsnih delov, kakor pa okrogli deli žveplenega cvetja.

Paziti se mora tudi na to, da je fina žveplena moka brez vsake druge nesnage, kakor apna, gipsa itd.

Fino zdrobljena čista žveplena moka (90 do 95%) je belorumene barve, onečiščena pa je manj ali več sivorumena. Čim fineje je žveplo semleto, temveč uspeha dosežemo ž njim in tem manj ga porabimo.

Učinek žvepla na glavice je ta, da prouzročuje žvepleno kislino, to je tisti duh, ki ga zapaziš ako užgeš v posodo žveplo, predno naliješ vanjo vino. — Ravno ta žveplena kislina je strup za glivice ter glivice pokonča.

Ako hočemo doseči povoljni uspeh z žveplanjem, moramo žveplati ob mirnih toplih in solčnih dneh in še le tedaj, ko se rosa posuši. Če tako žveplamo, bomo, ako stopimo po žveplanju v vinograd, natanko zapazili, oziroma ovohali žvepleni duh, katerega provzroči tvorjenje žveplene kisline.

V krajih, kjer se pojavlja ta bolezen navadno vsako leto, moramo iz previdnosti in že v naprej žveplati, in sicer prvokrat takoj po razvitju mladih poganjков in drugokrat pa še pred cvetom.

Žveplanje vrši se ali z ročnimi mehi ali pa s tako imenovanim „Rückenschwefler“. katerega rabijo na Spodnjem Štajerskem Podobno je to zadnje orodje brizgalnici, s katero škropimo zoper strupeno roso. Delavec si ga ravno tako obesi na hrbet, kakor škropilnico za peronosporo in žvepla potem slično, kakor se s škropilnico škropi. Ta „Rückenschwefler“, imenujmo ga „nahrbtni žveplar“ je najnovejša iznajdba, ki se je zelo obnesla, kajti delo ž njim je laglje, hitreje in boljše. kakor pa z ročnimi mehovi, ker se laglje ž njim ravna in je tudi napolnitev veliko ednostavnejša. V meh lahko denemo samo 1—2 kg prahu, v „nahrbtni žveplar“ pa 6—8 kg.

Žveplanje se mora sploh tako vršiti, da se požvepljajo fino vsi deli trte, ne pa tako, kakor se je to dosedaj storilo, da se razsiplje celi kup žvepla na posamezne dele trte.

Ako se nasipa preveč žvepla, se s tem poškodujejo posamezni deli trte, ker se tako vzdajajo tam, kjer se je vsipalo preveč žvepla, lise na jagodah, katere izgledajo, kakor da bi bile jagode požgane. V toplih legah se mora posebno na to paziti, da se ono grozdje, ki visi na solčni kraj, nikdar preveč ne požvepla. Ako je začelo takoj po žveplenju deževati, se mora z nova žveplati. Ako se grozdje žvepla v poznem poletju, se s tem provzroči, da dobi vino okus po žveplu, „žvepleni vodik“.

Ta okus se spravi s tem, da se vino kmalu pretoči ter užge žveplo. Na ta način bode vino ta okus kmalu zgubilo.

Kolikokrat se žvepla?

Čim močneje nastopi ta bolezen, tem večkrat se mora žveplati, kakor je to tudi pri strupeni rosi. V južnih deželah žvepljajo 3—6krat na leto.

Poučni in zabavni del.

Kaj se je Makaru sanjalo.

Ruski spisal V. Korolenko; prevel M. Hostnik.

(Vse tiskovne pravice prihranjene.)

(Dalje.)

V mraznem zraku se je razlegel prvi udar zvona, ko je Makar stopil v koč. Prva beseda ženi je bila, da se je jima v past ujela lisica. Popolno je pozabil, da žena ni pila žganja vkupe ž njim. Silno se je začudil,

rejen pomen. Ne morda vsled nedostajanja gmotnih sil, nego vsled tega, ker notranje razmere zavirajo vsako odločno zunanjo akcijo in ker nimajo nikacih stalnih načel ter nikacega načrta. Naša država je izročena političnim diletantom in naši politiki so večinoma pravi politični otroci, ki govore z velikim bombastom o stvareh, o katerih ničesar ne razumejo.

—c.

Politični pregled.

Državni zbor je sklican na dan 22. svečana, dasi vlada nima nikake gotovosti, da bo mogel zborovati. Spravne konference so doslej ostale brez uspeha in torej iz teh pogajanj ne izhaja noben vzrok, radi katerega bi mogli češki poslanci izneveriti se svoji obljubi, da bodo nadaljevali obstrukcijo dokler ne dobi češki narod zadoščenja za razveljavljenje jezikovnih naredb. Vlada se ni ozirala čisto nič na Čehe, kaj bodo storili. Sklicala je državni zbor v prvi vrsti zategadelj, da spravi pod streho zakon o rekrutih za letošnje leto, kateri zakon je jako nujen, ker se začno nabori že meseca marca. Temu zakonu bržčas tudi češki poslanci ne bodo delali težav, dasi se bodo pri razpravi skoro gotovo vnele prav burne debate. Vse druge predloge, zlasti pa pravni predlogi, če ti sploh na vrsto pridejo, zadenejo brez dvoma na odpor češke delegacije. Sodi se, da je vlada na to pripravljena in da sploh ne računa na uspešno delovanje državnega zbora, pač pa uvideva, da bo treba državni zbor razpustiti in razpisati nove volitve. To se zgodi najbrž že letošnjo spomlad.

Spravne konference se sučejo doslej največ okolu taci vprašanj, glede katerih mej Čehi in Nemci ne bo težko doseči sporazumljenja. Tista vprašanja, glede katerih vlada največje nasprotje, pridejo šele tekom prihodnjih dni na vrsto in tedaj se tudi čisto gotovo izkaže neuspešnost spravnih konferenc, zakaj tega, kar zahtevajo Nemci, namreč zaključeno nemško ozemlje na Češkem, kjer bi bila češčina tako tuj jezik, kakor kitajščina, tega Čehi nikdar in za nobeno ceno ne koncedirajo.

Premogarski štrajk še vedno ni končan. v moravsko-šlezijem revirju se je še celo razširil in so se razbila vsa pogajanja vsled požrešnosti in trmoglavosti velikih podjetnikov. Pomanjkanje med premogarji je jako veliko, a sredstev je bomo malo na razpolaganje. Gotovo je, da se bode koj v prvi seji poslanske zbornice sprožilo vprašanje o uvedanju osemurnega delavnika v premogokopih. S tem bi se najhitreje naredilo konec štrajka.

Poslanska zbornica sedaj nima prvega podpredsednika, ker je dr. Piętak med parlamentarnimi počitnicami bil imenovan ministrom za Gališko. Ni dvoma, da bo levica to mesto zase zahtevala in pri sedanjih razmerah in ker bo vlada to zahtevo krepko podpirala, se jej bo najbrž tudi ugodilo. Nemški listi tudi že propagirajo kandidaturo poslanca Pradeja, kateri pripada stranki nemških nacionalcev.

Srbija. — Zdaj je Srbija pretrgala tudi zadnjo zvezo, ki veže to deželo s Črno goro. Doslej je imela Srbija na Cetinju svojega poslanika, in tako se je vsaj navidezno vzdrževalo prijateljsko razmerje mej tema dvema državama. Sedaj je pa srbska vlada po ukazu razkralja Milana sklenila, da ga odpokliče. — Pomiloščenje obsojenih radikalnih politikov se še vedno ni izvršilo. Obeta se sicer zopet, ali kdo naj srbskemu kralju ali njegovemu očetu še kaj verjame.

Nemčija. — Ljubezen mej posameznimi pripadniki nemške države ni posebno goreča, pač pa poganja partikularizem čedalje lepše cvetke. Na Bavarskem je vlada letos odredila, da se na javnih poslopih na god nemškega cesarja ne smejo razobesiti zastave. Bavarski menda že preseda prusko

varuštvo, a iznebila se ga več ne bo. Sicer pa je to usoda po svojem postopanju leta 1866. v polni meri zaslužila.

Angleška. — Parlament se je z veliko večino izrekel za nadaljevanje vojne v Južni Afriki. Angleži upajo trdno, da končno vendar zmagajo, spoznali pa so tudi, da je njih sedanja vojna organizacija nezadostna in hočejo vsled tega izvršiti tako organizacijo, da bodo imeli precejšnjo stalno armado.

Francija. — Mej vlado in višjim duhovništvom je prišlo do konflikta. Vsled tega je vlada nasvetovala parlamentu tako premembo kazenskega zakona, da bo mogla v prihodnje cerkvene dostojanstvenike radi agitacije proti republiki obsojati v ječo.

Egipt. — Mej sudansko armado je nastal punt ki je naperjen proti Angležem in vsled katerega je prav lahko mogoče, da pride celo do razvitja egiptskega vprašanja, kar bi zamoglo povzročiti najnevarnejši mednarodni konflikt.

Vojna v južni Afriki — Tudi tretji poskus generala Bullerja, osvoboditi oblegani Ladysmith, se ni posrečil. Buller je s svojo armado pač prišel čez reko Tugelo, bil je pa v vseh bojih od 2. do 8. t. m. tako poražen, da je moral zbežati čez Tugelo nazaj Buri, ki so se do zdaj vedno držali defenzive, so sedaj premenili svojo taktiko. Lotili so se ofenzive in skušajo obiti Bullerjevo armado ter jo izolirati. Če se jim to posreči, bo Buller vjet v taki pasti, da mu ne bo pomoči. To bi bilo za Angleško največja nesreča. Ravno tiste dni, ko je Buller bežal čez Tugelo, je prišel maršal Roberts na bojišče in je prevzel poveljstvo nad armado, ki je zbrana ob Modder-Riverju. S to armado, ki šteje 35.000 mož, hoče najprej osvoboditi oblegani Kimberley potem pa vdariti na Blomfontain. Tekom prihodnjih dni pride bržčas že do važnega boja.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Dalje.)

VII. Zbornični tajnik poroča, da je odposlanec trgovske in obrtniške zbornice pri mednarodnem trgovinskem kongresu v Filadelfiji gospod inženjer dr. Henrik Luckmann predložil poročilo o posvetovanjih omenjenega kongresa. Trgovinski muzej v Filadelfiji je z dopisom z dne 13. aprila 1899 l. zbornici naznanil, da se bo v oktobru 1899 l. skupno z nacionalno razstavo ameriških izdelkov, priredil mednarodni trgovinski kongres. Ob enem se je prosilo, da se imenujejo odposlanci k temu kongresu. Zbornica je v svoji seji dne 25. maja 1899 l. sklenila odposlati dva odposlanca k omenjenemu kongresu, če se bode to moglo zgoditi brez stroškov. Kot odposlanca sta bila tedaj imenovana gospoda: inženjer dr. Henrik Luckmann in Avgust Trappen, tehnični ravnatelj kranjske industrijske družbe v Jesenicah, kateri je pa vsled neodločljivih opravkov bil zadržan se kongresa udeležiti.

Ker je odposlanec prepričan, da bode zbornici trgovinski muzej v Filadelfiji poslal sejne zapisnike, je omejil svoje poročilo le na predmete in posvetovanja, ki so se obravnavala. Mednarodni trgovinski

kongres se je dne 12. oktobra 1899 l. v razstavnih prostornih v Filadelfiji ob navzočnosti mnogobrojnih članov diplomatskega zastopstva v Washingtonu in zastopnikov lokalnih oblastev otvoril. Predsednik Mac Kinley je svojo odsotnost opravičil in pomožni državni tajnik David I. Hill je imel nalogo, reprezentante vseh trgovskih narodov in odposlance okrog 200 trgovinskih zbornic v imenu ameriške vlade pozdraviti. Pozdravili so shod tudi mayor mesta Samuel H. Ashbridge in senator Edmunds. Generalni ravnatelj razstave in vodja trgovinskega muzeja Mr. Wilson je potem govoril o namenu trgovinskega kongresa in o zgodovini njegovega postanka. Na večer otvoritvenega dneva se je vršil na čast odposlancev svečani vsprejem pri mayorju mesta Filadelfije.

13. oktobra so splošno govorili zastopniki raznih držav. 14. oktobra je razpravljala Edward Atkinson, odposlanec Bvard of Trade iz Massachusettsa, o predmetu „Neodvisnost narodov“ in se zlasti dotikal vprašanja carinskih pristojbin, upeljave enostavnega merskega in utežnega sistema ter podal podrobne statistične podatke o produkciji in konsumu različnih dežel na svetu. Nato so se predavale sledeče razprave: inozemska trgovina, kot trgovišče ameriškega železa in jekla, južne industrija bombaža. Končno je govoril Leo Vossen od trgovske zbornice v Achnu in izrekel upanje, da naj bi združene države kmalu opustile svojo obrambno carinsko politiko.

15. oktobra so priredili odposlanci izlet v Atlantic City. 16. oktobra se je razpravljalo o prevoznih facilitetah med Kanado in združenimi državami in se je sprejela resolucija, da naj združene države navigacijske zakone proti Kanadi liberalneje uredijo. Nadalje se je pretresavalo: izvoz in uvoz iz New-Südwesta, obrt in industrija New-Südwesta, Viktorija in njene resurse, uvoz industrijskih izdelkov na avstralska trgovišča.

Pri resoluciji W. Toster Cockshuta iz Toronta, „da bi se po mnenju kongresa pospeševala svetovna trgovina, če bi združene države dovolile drugim deželam isto trgovinsko prostost, kakor jo te dovoljujejo združenim državam“, se je vnela daljša debata, po kateri se je sprejela resolucija zborničnih odposlancev. Dalje se je sprejela resolucija, da naj Kanada iz združene države imenujeta skupno komisijo v to svrhu, da izdelata načrt, kako bi se naravni izdelki obeh dežel prostejše zamenjavali.

Ko so se končala predavanja o trgovini Nove Zelandije, o prevoznih prilikah in ladijnih nakladah (tovorih) za Novo Zelandijo, sestavila se je v preiskavanje trgovskih odnošajev med združenimi državami in Nemčijo nemško-ameriška komisija, katere glavni namen je bilo pospeševanje trgovinske reciprocitete med obema državama.

17. oktobra se je razpravljalo o rudniških interesih Queenslanda, o tamošnji trgovini z bisernimi

školjkami in v obče o tej naselbini, potem o južni Avstraliji in o avstralskih kupčijskih razmerah.

18. oktobra je bila na vrsti trgovina s Kitajskim. Debate se je udeležil tudi kitajski minister Wu, ki se je potegoval za razširjenje trgovskih odnošajev med združenimi državami in Kitajskim in omenjal izključevalne zakone proti kitajskih priselnikom v združenih državah.

19. oktobra so se pretresavala vprašanja o prometu združenih držav z Japonskim, Korejo, Indijo in drugimi državami v Aziji ter so se stavili predlogi v pospeševanje izvoza združenih držav v te dežele.

20. oktobra se je razgovarjalo o ameriški izvozni metodi v primeri z evropsko, o napredku v papirni industriji. M. Eliot, predsednik Harvard-univerze, je govoril o namenu komercialnih vzgojevalnih zavodov in pri tem trdil, da so realne gimnazije v Nemčiji najbližje vzoru trgovske šole. Slednjič so mnogi govorniki priporočali mednarodno poštno službo za zavoje.

Dne 21. oktobra je predsednik Mac Kinley sprejel v „beli hiši“ v Washingtonu okoli 200 odposlancev in vsakega posebej pozdravil.

23. oktobra se je bavilo s trgovsko statistiko, in govorilo o napravi mednarodne pisarne za gospodarske interese, občno vpeljavo meterskega sistema, o mednarodni osrednji pisarni vseh trgovskih zbornic, katere glavni namen bi moral biti razne trgovske zbornice v tesnejšo zvezo spraviti. To osrednje mesto bi moralo zbirati vse komercialne, industrijske in statistične informacije in jih pošiljati posameznim organizacijam. Dalje se je razpravljalo o razvoju in izvozu ameriške kolesarske industrije, o svetovni kupčiji z volno in o trgovini v južni Afriki.

24. oktobra se je posvetil vprašanju o prekopi. Govorilo se je o problemu interocejanskega prekopa, o novih trgovinskih progah, o transibirski železnici, o novih železnicah v Indiji, o Kap Kajirski in transaharski železnici.

25. oktobra se je največ razpravljalo o razteznosti in razvoju ameriške trgovine in se predlagala resolucija; da naj bi se po vzoru trgovinskega muzeja v Filadelfiji ustanovili tudi v drugih mestih združenih držav taki muzeji.

26. oktobra je prišel na vrsto razgovor o trgovskih odnošajih z evropskimi državami. Mr. Eurique Alameda, odposlanec iz Majorke, baval se je o trgovini s Španijo. Nato so imeli besedo avstrijski odposlanci, ki so se poprej zjediniли o skupnem postopanju. Najprej je govoril Ribard Knoller, odposlanec c. kr. avstrijskega trgovskega ministerstva, zahvalil se trgovinskemu muzeju in mestu Filadelfiji za povabilo in sprejem pri kongresu in omenjal na razviden način trgovino in produkcijske razmere avstro-ogrske monarhije.

Dr. Aleksander pl. Dorn, odposlanec avstro-ogerskega izvoznega društva na Dunaju in mnogih avstrijskih trgovskih in obrtniških zbornic, je govoril o medsebojnem pospeševanju trgovine med Evropo in Ameriko. Dokazal je, da mora prohibitivno varstvo carine in izključenje tuje konkurence donesti združenim državam tudi škodo, in da bodo morale združene države iz potrebe opustiti vrednostni carinski sistem, ker je nemogoče, natančno sestaviti določila za vrednost blaga. Govornik je izrekel željo, da bi združene države skoro odstranile škodujoči sistem vrednostne carine in namesto te upeljale specifično carino ter sprejele sistem trgovskih pogodb z vezano carino. Zelo srečno je kritikoval tajno postopanje Board of General Appraisers, kadar se gre za sporna cenilna vprašanja, in želel, da se isto nadomesti z javnim in kontradiktornim postopanjem. Govor dr. pl. Dorna se je vzlic temu, da je bil največ naperjen proti protekcijonističnemu carinskemu sistemu združenih držav, sprejel z občnim odobravanjem. Alfred I. Ostheimer, c. in kr. avstro-ogerski honorarni konzul v Filadelfiji in zastopnik c. kr. avstrijskega trgovskega muzeja na Dunaju, je podrobno poročal o namenu te korporacije.

Profesor Mario Salvini, odposlanec iz Florence in Bologne, je govoril o umetnosti in umetni industriji.

Emil S. Fischer, odposlanec trgovske družbe na Dunaju, je govoril o trgovski vzgoji, o čemur sta tudi mr. Frederic Dmory, pisarniški predstojnik v državnem oddelku za inozemsko trgovino, razpravljala.

Dalje so se vrstila predavanja o pomenu norveške industrije in ameriške izvozne trgovine, o koristi sklepa trgovinske pogodbe glede žita in petroleja med združenimi državami, Rusijo in Rumunskim. Nato se je kongresu predložil zapisnik o posvetovanjih nemško-ameriške komisije in predlogi, katere je ista stavila v povzdigo medsebojnih trgovskih odnošajev, kateri zlasti na to merijo, da se v Nemčiji in v združenih državah ustanovi carinsko posvetovalno oblastvo, katero bi se i pri premembi cenika i pri uveljavljanju obstoječih carinskih zakonov za svet vprašalo.

27. oktobra so se razpravljale trgovinske razmere Argentinijske in Venecuele, potem so se vrstila predavanja o trgovskih izdelkih Brazilije, s posebnim ozirom na Santo Paulo, največje izvozno pristanišče za kavo. Ulysses D. Eddy iz New Jorka je govoril o prednostih trusts-ov, zlasti v izvozni kupčiji v južno Ameriko, in je povdarjal, da izhaja povzdig ameriške izvozne trgovine največ iz koncentrovanega obrata produkcije in transporta. Slednjič se je govorilo o trgovinskih razmerah južne Amerike, Paragvaya, Paname, o reciprociteti v trgovini in o kilisalpetru.

28. oktobra je bila na vrsti trgovina združenih držav z Meksiko, trgovina in industrija Meksike, bogastva države Tamanlipas, trgovina, prebivalstvo in investicije za industrijske namene v Kostariki, trgovina

v Chile, srednja Amerika, naravno bogastvo in trgovina v Houdurasu, revolucije v španski Ameriki in trgovina z bojnim streljivom, naravno bogastvo Brazilije, njen izvoz in uvoz iz združenih držav, trgovina Peru-a in Bolivije, trgovsko mornarstvo združenih držav in stanje civilizacije v Ameriki.

30. oktobra se je govorilo o Bilbau in njegovih rudah, o trgovini Italije z združenimi državami in nepravilna visokost ameriškega dingley-cenika. J. C. Monaghan, konzul združenih držav v Chemnitz-u na Nemškem, je imel govor o zakonodajstvu glede carine, o osvojitvi kakega ozemlja za spečavanje domačih izdelkov, s tem, da se odpošiljajo potovalci, o delovanju trgovinskega muzeja, o trgovini s Kitajskim Indijo in Japonskim, o razvitu nemške države, o visoki stopnji nemškega šolstva, o razvoju nemškega brodogradnje, o pazljivosti, s katero zavijajo nemški eksporterji trgovsko blago pri odpošiljanju. — Madridski odposlanec omenjal je trgovske in politične razmere med Španijo in združenimi državami in izvozne ter uvozne razmere v Španiji. Dalje se je predavalo o rudah, izdelovanju železa in trgovini na Švedskem, o trgovskih razmerah v Haiti in Uruguayu, o vrednosti varnostne znamke v trgovini o ideji mednarodnega zakona glede varnostnih znamk, o patentih in varnostnih znamkah v mednarodnem prometu in o mednarodnem registrovanju.

31. oktobra je opisal Oliver kupčijske resurse Three Riverja v Kanadi in je v interesu trgovskega prometa z združenimi državami obžaloval sprejem dingley-cenika. Dalje se je omenjalo o pomenu Jamajke za združene države in o trgovini združenih držav z Leeward Islands v britiški zahodni Indiji. Neki govornik je opominjal ameriške tovarnarje, da naj svoje blago boljše zavijajo in mr. Albert Lucas iz Filadelfije je razpravljal predmet o večnem miru narodov, dočim je Rockhill, bivši poslanik na Grškem, predaval o trgovskih odnošajih združenih držav z balkanskimi državami.

Potem je resolucijski odbor poročal o mnogih sklepih ki so se enoglasno sprejeli, in sicer: glede enakomernih zakonov o varnostnih znamkah, glede obče upeljave sistema za poštnino zavojev, glede mednarodnega sistema primerjave in razglasitve trgovske statistike, ustanovitev mednarodne osrednje pisarne v združenih državah za zbiranje in predelavanje poročil o pridelovanju žita; upeljava enakih zavodov kakor je filadelski Commercial Museum v raznih deželah, stališče kongresa proti napravi mednarodnih razsodišč, glede hitre naprave prekopa v Istmu in dr.

Dne 1. novembra se je vršila zadnja seja. Pri tej so odposlanci generalnemu ravnatelju Wilsonu v priznanje njegovih velikih zaslug za uresničenje in koristno delovanje trgovinskega kongresa izročili — izražujoč mu svojo zahvalo — krasno srebrno namizno posodo.

Dr. Wilson se je v daljšem govoru zahvalil za priznanje in naznanil, da se je ime trgovinskega muzeja spremenilo v „International Bureau of commerce“ in da se je pri sestavi Advisory Boarda trgovinskega muzeja izvolil predsednikom William L. Elkins v Filadelfiji in za predsednike veliko gospodov iz raznih dežel, med temi dr. pl. Dorn z Dunaja.

Po poročilu dr. Henrika Luckmanna je bil sprejem odposlancev v Filadelfiji prav srčen in gostoljuben, oficijelni odposlanci so bili za dobo kongresa gostje mesta Filadelfije in so se za iste aranžirale mnoge slavnosti: razun svečanega sprejema pri mayorju filadelfskem Musical Smoker pri Manufacturer Clubu, Luncheon pri University of Pennsylvania, gledališka predstava v Chestent Theater, sprejem pri The American Academy of Political and Social Science itd. Glede razstave je omeniti, da so na tej razstavili večinoma Filadelfija in država Pensilvanija, ostala Amerika se je le malo udeležila. Če tudi se ni videlo veliko predmetov, ki bi bili nalašč za razstavo pripravljeni, vendar je ista nudila mnogo zanimivega v različnih strokah. Na predmetih katere so evropske države razstavile, so bili zapisani kraj izdelovanje, prodajna cena in določba predmeta. Odposlanec je v filadelfskih časopisih opozarjal na razširjenje trgovskih odnošajev s kranjsko deželo in najbližjim pristaniščem s Trstom.

Poročevalec omenja, da se zanimivo poročilo odposlanca lahko pogleda v zbornični pisarni in ker je odsek iz njega razvidel, da se je odposlanec zelo potrudil podati v kratkem kolikor mogoče jasno sliko trgovinskega kongresa in zastopati domače koristi, predlaga v odsekovem imenu: Poročilo se z zadovoljstvom vzame na znanje in odposlancu inženirju dr. Henriku Luckmannu izreče zahvala. — Predlog se je vsprejel. (Konec prih.)

Kmetijstvo.

Vinska klavzula.

Trgovinsko ministerstvo je pred kratkim začelo zbirati statistične podatke in drug material glede upliva trgovinskih pogodb z Nemčijo in z Italijo na naše gospodarske razmere in v raznih deželah se je že začelo prav živahno gibanje, ki meri na to, da se je pri bližajoči se obnovitvi trgovinskih pogodb dosežejo boljše in primernejše določbe.

Nobena stvar ne označuje našega slovenskega beraštva tako dobro, kakor okolnost, da se skoro nihče ne zanima za tako velevažno stvar, kakor je obnovev trgovinskih pogodb z inozemstvom. Temu ni vzrok indolence, ampak vzrok je to, da smo Slovenci po trgovinskih pogodbah le v jako majhni meri prizadeti. Zaostali smo pač v vseh ozirih, najbolj pa v gospodarskem.

Prav za prav smo pri trgovinskih pogodbah interesirani samo glede izvažanja bukovega lesa in glede uvažanja italijanskega vina. Izvoz takimenovanih tavololet iz bukovega lesa kakor sploh našega lesa je v zadnjih letih močno padel. Posebno izdelovanje tavololet je vsled ameriške konkurence malone popolnoma zastalo in se ne bo moglo povzdigniti, dokler se v trgovinskih pogodbah izrecno ne določi, da se mora vse importirano južno sadje uvažati v zabojih iz avstrijskega bukovega lesa. Kranjski deželni zbor se je za to stvar že opetovano energično zavzel in je vsled tega upati, da se pri sklepanju nove pogodbe ugodni zahtevam kranjske dežele. To se toliko laglje zgodi, ker se Italija bržčas ne bo dosti upirala.

Vse drugačne težave pa bodo z odpravo vinske klavzule, to je tiste določbe trgovinske pogodbe z Italijo vsled katere se plačuje se uvoz italijanskega vina v našo državo le jako nizka carina. Še predno je bila uveljavljena vinska klavzula, se je na dolgo in na široko pisalo in govorilo o škodi, ki zadene vsled nje vse vinarstvo zlasti na Primorskem, v Dalmaciji in tudi na Kranjskem. Toda vse dokazovanje je bilo bob ob steno. Gospodje pri zeleni mizi so bili sklenili, da se dovoli Italiji s svojim vinom delati konkurenco domačim producentom in ta njihova volja je tudi resnično obveljala. V državnem zboru je bilo sicer nekaj nasprotovanja, ali vsi ugovori so bili le bolj akademični, nihče se ni potrudil, da bi se bil resno in brezobzirno uprl vinski klavzuli, da bi bil resno skušal preprečiti nje sprejetje.

Zdaj ga pač ni človeka, ki bi se upal zanikati, da je vinska klavzula domače vinarstvo silno oškodovala. Posebno veliko škodo je ta klavzula povzročila v Dalmaciji in na Primorskem. Prej je v teh deželah imelo vino, ki je vendar njih poglavitni pridelek, dosti visoko ceno in se je dobro prodajalo, v tem ko je danes dalmatinsko vino izgubilo nad polovico cene.

Vinska klavzula je za Dalmacijo in za Primorsko bila prava katastrofa. Dalmatinci in Primorci se vsled tega že zdaj krepko zavzemajo za to, da bi se pri obnovitvi trgovinske pogodbe ta stvar za nas ugodno uredila.

Pa tudi Kranjci bi imeli dovolj vzrokov, da se lotimo te zadeve. Pri nas na Kranjskem sicer laška konkurenca ni toliko škodovala, kakor na Primorskem in v Dalmaciji, a vzlic temu nam je povzročila dosti znatno dejansko škodo. Gotovo je, da se naša izborna kmetijska družba z vso odločnostjo zavzame za varstvo teh kmetijskih interesov, a potrebno bi bilo, da se zavzamo tudi druge korporacije, v prvi vrsti naš deželni zbor.

Kmetijske raznoterošči.

— Proti vinski klavzuli. Iz budimpeščanskih časnikov posnamemo, da je bila minoli teden pri ministerskem predsedniku Szellu glede klavzule deputacija 150 ogerskih vinotržcev in vinogradnikov, katerim so se pridružili še neka-

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Konec.)

VIII. Zbornični svetnik Fran Omersa poroča o volitvi dveh zastopnikov zbornice v šolska odbora c. kr. obrtnih strokovnih šol v Ljubljani. Ker je potekla poslovna doba šolskega odbora c. kr. strokovne šole za lesno obrt kakor tudi odbora c. kr. strokovne šole za umetno vezenje in čipkarstvo, ima zbornica glasom § 4 pravil prvoimenovane, oziroma § 3 pravil zadnje imenovane strokovne šole voliti po enega zastopnika v njih šolske odbore.

Odsek nasvetuje: Zbornica naj izvoli svojim zastopnikom v šolskem odboru c. kr. strokovne šole za lesno obrt gosp. Viktorja Naglasa, tovarnarja s pohištvom in hišnega posestnika v Ljubljani in svojim zastopnikom v šolskem odboru c. kr. strokovne šole za umetno vezenje in čipkarstvo gosp. Feliksa Urbanca, zborničnega člana in trgovca v Ljubljani. — Predlog se sprejme.

IX. Provizorični predsednik Iv. Baumgartner utemeljuje v odsekovem imenu predlog: Pri trgovski in obrtniški zbornici naj se ustanovi mesto koncipista z letno plačo 1000 gld. in aktivitetno doklado 200 gld. in provizorično odda. Prosilci morajo dokazati, da so dokončali pravo in državoslovne študije.

Ko je zbornični svetnik Josip Kušar predlog podpiral, se je isti sprejel.

X. Predsedništvo prevzame provizorični predsednik Ivan Baumgartner. Podpredsednik Anton Klein proroča o proračunu za leto 1900. Po istem znašajo stroški 16.580 gld. 55 kr. kateri so se zlasti radi tega pomnožili, ker se je za mesto koncipista 100 gld., za penzijski zaklad 2000 gld., za cesarja Fran Jožefove ustanove za onemogle obrtnike 2300 gld., za cesarice Elizabete ustanove za uboge udove obrtnikov 100 gld., za obrtni pouk 250 gld., in za kancelista 250 gld. več proračunalo, kakor v prejšnjem letu. Leta 1901 se bodo stroški v toliko zmanjšali, ker bodo prispevki za penzijski zaklad in za cesarja Fran Josipove ustanove v skupnem znesku 4300 gld. odpadli. Če se od stroškov 1 % priklada v proračunjenem znesku 4091 gld. 21 kr. odšteje, tedaj je primanjkljaja 12.489 gld. 34 kr., ki se bo kakor tudi 25 % blagajnična zaloga v znesku 4145 gld. 12 kr. pokrili z blagajničnim ostankom od leta 1899. Poročevalec stavi po natančnem utemeljevanju sledeče predloge:

1.) Zbornica pritrdi predloženemu proračunu.

2.) V delno pokritje potrebščine naj se pobira v letu 1900 1 % doklada od občne pridobnine in od pridobnine od podjetij zavezanih javnemu dajanju računov.

Zbornični svetnik Josip Lenarčič podpira odsekovne predloge in vpraša, če so v proračunu vračunjeni tudi tiskarski stroški za letno poročilo. Ko je zbornični tajnik opomnil, da se to lahko pokrije s postavkom „tiskarski stroški“ kakor tudi z „izvanrednimi stroški“, se predlogi odseka sprejmejo.

Predsedništvo prevzame podpredsednik Klein.

XI. Provizorični predsednik Iv. Baumgartner poroča, da pripravlja c. kr. trgovinsko ministrstvo glasom dopisa c. kr. deželne vlade načrt novega zakona za vravnavo merskega in utežnega reda.

Isti naj določa, da se mora za merjenje in tehtanje v javnem prometu rabiti le postavno preskušene in kolekovane mere, uteži, tehtnice in sploh merska orodja. V smislu tega načrta se kot v javnem prometu se vršeč smatra vsaka vporaba mer, utežij in tehtnic ter drugačnih merskih orodij, pri katerih zahteva pravno varovana korist pravo in natančno določbo mere in teže.

Taka vporaba se zlasti vrši: a) pri sklepanji ali izvršitvi vseh pravnih opravil, ki se tičejo izvrševanja kakega obrta ali podjetja, in pri katerih se mora višina plačila mezde ali pristojbine določiti z mero ali težo, b) v onih slučajih, kadar se določitev mere ali teže vrši ali potem javne oblasti ali potem privatnih oseb za plačilo.

Kot ne v javnem prometu se vršeč se mora smatrati vporaba mer, utežij, tehtnic in drugih merskih orodij pri hišnem gospodarstvu, dalje v laboratorijih, tovarnah, skladiščih itd., razun če ne nastopijo slučajji pod točko a.)

Na to se pripravljajoč, da bi se glede izključne vporabe le postavno preskušanih mer, utežij, tehtnic in merskih orodij nadzorstvo uspešno vršilo, name-rava c. kr. trgovinsko ministrstvo ustanoviti merskusne katastre, v katere bi bile vpisane vse one osebe, ki izvršujejo tako opravilo, pri katerem se vrši ali bi se lahko vršilo merjenje in tehtanje v javnem prometu.

V ta namen je c. kr. trgovinsko ministrstvo ukrenilo, da naj se v abecednem redu vse one kategorije obrtov in podjetij zaznamujejo, pri katerih se vrši ali bi se lahko vršilo merjenje in tehtanje v javnem prometu.

C. kr. deželna vlada je zbornici tudi že predložila v izjavo take zaznamke vseh c. kr. okrajnih glavarstev na Kranjskem in mestnega magistrata v Ljubljani.

Odsek je te od obrtnih oblastev sestavljene izkaze natančno pregledal. Pri nekaterih se morajo v spopolnitev privzeti še nekateri obrti; obče je pa mnenja, da so ti izkazi pripravi za generalno sestavo zaznamka vseh takih obrtov v celi deželi in predlaga: Zbornica naj v tem smislu predloži svoje poročilo. — Predlog se sprejme.

XII. Zbornični svetnik Josip Lenarčič poroča o dopisu c. kr. deželne vlade glede kolizije tedenskih semnjev v Novem mestu in Kandiji, ker imata oba kraja semnje ob istem času, namreč vsak ponedeljek. Zbornica je že v neki prejšnji seji povdarjala, da je ta kolizija v interesu trgovskega prometa z živino in v interesu prebivalstva sploh nedopustna. Ker pa ima Novo mesto starejšo pravico do teh semnjev, se je zbornica takrat izjavila, da naj se tedenski semnji v Novem mestu vršijo vsak ponedeljek, oni v Kandiji pa naj se preložijo na kak drug dan.

Ker bi po odsekovem mnenji ne škodovalo sej-miskim koristim v Novem mestu in ob enem se oziralo na one v Kandiji, če bi se tedenski semnji v Kandiji vsak torek v tednu vršili, je odsek za to, da se tedenski semnji v Kandiji prelože na torek.

Kandija bi imela od tega tudi korist, ker bi bil tukaj i ob ponedeljkih, ko so semnji v Novem mestu, i ob torkih precej živahen promet. Tudi one osebe, ki bi v ponedeljek vsega ne opravile, bi lahko v torek svojo živino prodale, oziroma svoja opravila izvršile.

Ob onih torkih pa, ko se vrše letni in živinski semnji v Novem mestu, bi bilo pa boljše, da se tedenski semnji v Kandiji vršijo v sredo, in sicer iz istega vzroka, kakor se je za preložitev tedenskih semnjev na torek navedel. Odsek torej predlaga: Zbornica naj v smislu tega poročila izreče svoje mnenje. — Predlog se sprejme.

XIII. Zbornični tajnik poroča o dopisu c. kr. finančnega ravnateljstva za Kranjsko, da je bil pri žrebanju v seji deželne pridobninske komisije izžreban članov namestnik g. Fran Omersa, trgovec v Kranju, katerega je zbornica volila za prvo priredbeno dobo občnega pridobninskega davka.

Ker se v smislu zakona izstopivši članov namestnik lahko zopet voli, predlaga poročevalec v odsekovem imenu: Zbornica naj za drugo priredbeno dobo zopet izvoli članovim namestnikom v deželni pridobninski komisiji gosp. zborničnega člana Fran Omersa. — Predlog se sprejme.

XIV. Zbornični svetnik Karol Luckmann utemeljuje predlog: Zbornica naj se obrne do c. kr. trgovskega ministrstva, da se podaljša interurbanska telefonska zveza iz Ljubljane v Škofjo Loko, Kranj, Trbiž, Beljak in iz Kranja v Tržič.

Provizorični predsednik Ivan Baumgartner podpira ta predlog, in dostavi še, da tudi Bled, Novo mesto in Vrhnika dobe telefonsko zvezo. — Oba predloga se sprejmeta.

XV. Zbornični svetnik Josip Kušar predlaga: Zbornica naj slugi dovoli za leto 1899 podporo v znesku 50 gld. — Predlog se sprejme.

XVI. Zbornični svetnik Fran Hren povdarja, da so — kakor je obče znano — poštna razmere v Ljub-

ljani zlasti za nekatere dele mesta zelo neugodne. Posebno občuti to občinstvo iz predmestij, ki je precej oddaljeno od glavne pošte. Da se v glavnem mestu naše dežele pobirajo pisma iz tružic samo trikrat na dan in sicer ob desetih dopoludne, ob eni popoldne in ob polu osmih zvečer, je jako čudno, ker se po drugih manjših in ne glavnih mestih, kakor n. pr. v Mariboru, v Celju itd. pobirajo pisma večkrat na dan. Da bi se ti nedostatki odpravili, in da bi se te razmere zboljšale, obrnil sem se do poštne direkcije v Trstu, in zagotovilo se mi je, da se bo temu opomoglo. In zares se je ukrenilo, da dobimo takoj v začetku prihodnjega leta nove tružice po Vlčkovem zistemu ter da se bodo po vsem mestu tudi zvečer med 9. in 10. uro pobirala pisma iz tružic. Obveščajoč o tem slavno zbornico upam, da bode s tem ukrepom vsem, posebno pa občinstvu v predmestjih, katera so bolj oddaljena od glavne pošte, vstreženo, zlasti če se pomisli, da morajo sedaj vsi tisti, kateri pisem ne morejo odpraviti do polu osmih zvečer, poštne pošiljatve nositi daleč na glavno pošto ali celo na kolo-dvor, ako hočejo, da se še isti večer naprej oddajo.

Pri tej priliki pa naj mi bode dovoljeno, omeniti še neke druge, v oddaljenih krajih našega mesta pereče poštne zadeve kakor znano, dobiva prebivalstvo v predmestjih in predkrajih pošto še le okolo desetih dopoludne, ker pismonoše prično z dostavljanjem navadno blizu glavne pošte in pridejo torej prav pozno v oddaljena predmestja. Da je ta okolnost zlasti za trgovca in obrtnika neugodna in često združena tudi z gmotno škodo, je umevno. Da se ta nedostatek odpravi, usojam se predlagati, naj bi se trgovska in obrtniška zbornica obrnila do glavne poštne uprave s prošnjo, da se število pismonoš v Ljubljani za toliko pomnoži, da bi pismonoše prihajali takoj v predmestja ter tam pričeli z dostavljanjem. Prepričan sem, da bi glavna poštna uprava tako povsem opravičeno prošnjo upoštevala.

Zbornični svetnik Karol Luckmann podpira toplo ta predlog, kateremu zbornica jednoglasno pritrdi.

Slednjič je še podpredsednik Anton Klein po prijel za besedo. Z današnjo sejo bomo zaključili tekoče leto ter skoraj prestopili prag novega leta, katero je posebno pomenljivo kot zadnje v našem stoletju. Želim Vam vsem, da bi Vam prineslo mnogo sreče in blagoslova, narodom ljubljene naše avstrijske domovine pa toli potrebno slogo in mir, kajti le potem je zajamčen procvit tudi trgovini, industriji in obrtu. Bog daj srečo!

Naj mi bode dovoljeno, da gosp. vladnemu zastopniku izrečem zahvalo za blagohotno podporo s prošnjo, da nam ohrani naklonjenost tudi v prihodnje.

Ob enem pa prosim, da povodom novega leta tudi c. kr. vladi sporoči naše čestitke.

Provizorični predsednik Ivan Baumgartner se zahvali v imenu zbornice podpredsedniku za objek-

tivno vodstvo sej in za tako blagohotne čestitke, dostavi pa, da naj i on sprejme ob novem letu najsrčnejše čestitke zbornice, in da naj tudi v novem letu deluje v najboljšem zdravju za interese, ki jih zbornica zastopa.

Kmetijstvo.

Reorganizacija kmetijske družbe.

Zadnja številka „Kmetovalca“ nam je prinesla vest, ki bo gotovo močno razveselila vse prave prijatelje Kranjskega in tudi naše kmetijske družbe. „Kmetovalec“ poroča namreč, da je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe sklenil preosnovati kmetijsko družbo v toliko, da se dosedanjemu delokrogu glavne družbe in njenih podružnic doda nov delokrog.

„Kmetovalec“ piše v poročilu o zadnji seji glavnega odbora:

Vsled ukrepa v odborovi seji dne 7 aprila l. 1899., da je družbo tako preosnovati, da dobi posredovanje kmetijskih potrebščin po kmetijskih podružnicah zakonsko oblike, in da bo tem podružnicam eventuelno omogočeno, pridelke udov zadrugnim potom spravljati v denar (glej „Kmetovalca“ št. 7. iz l. 1899. stran 55.), je družbeni tajnik vsled naročila v napominjani seji sestavil načrt h taki preosnovi družbe ter je nasvetoval:

Pridržujoč sedanjo upravo in način delovanja družbe in podružnic, naj se spremene družba in podružnice v registrovane zadruge z omejenim poroštvom. Podružnice naj delujejo kakor dosedaj za pospeševanje kmetijstva v svojem okolišu, a naj delujejo vrhu tega kot nakupovalne in prodajalne zadruge, in sicer s strogo omejitvijo na gospodarske potrebščine, zlasti pa mora biti izključeno kolonijalno in manufakturno blago, celo pa opojne pijače. — Glavna družba naj pa deluje istotako kakor dosedaj, a kot zadruga naj bo zavezna ter prigledna oblast podružnic in strogo kmetijskih zadrug in društev, ki se prostovoljno priklopijo družbi. — Sedanja družbena pravila naj se v svrhu take preosnove prilagode zahtevam zakona z dne 9. aprila l. 1873. ter naj se predlože prihodnjemu občnemu zboru družbe.

Glavni odbor je bil soglasno v načelu s tako preosnovo ter je izvolil odsek, sestojč iz gg. predsednika Murnika, podpredsednika Povšeta, Lenarčiča, barona Lichtenberga in dr. pl. Wurzbacha. Ta odsek naj ves načrt tako uredi, da bo podlaga podrobnemu posvetovanju prihodnje seje glavnega odbora.

Družbeni tajnik je predlagal, naj se prične s snovanjem živinorejskih zadrug in zadrug za rejo bikov, razložil je potrebo in osnovo takih zadrug ter predložil pravila ter vse potrebne vzorce golic in knjig za živinorejske zadruge (31 komadov) in zadruge za rejo bikov (19 komadov) po osnovi štajerskega deželnega odbora. Glavni odbor je soglasno sprejel ta predlog na podstavi toplega

priporočila gosp. odbornika Lenarčiča, ki je predlagal osnovati istočasno, kjer treba, tudi konjerejske zadruge ter je izročil predloga posebnemu odseku v presojo in preračunanje. V ta odsek so bili izvoljeni gg.: Lenarčič, Pavlin in Rohrman.

Ti sklepi, ako se izvrše — in da se izvrše, o tem ni dvoma — utegnejo postati znamenitega pomena za našo deželo. S tako preosnovo kmetijske družbe se vstvari nakrat velika in močna zadrugna organizacija. Nihče ne more tajiti, da je taka organizacija potrebna.

Imamo sicer v deželi že začetek neke kmetijske organizacije, a pokazalo se je, da je ta organizacija skrajno spodljiva in naravnost pogubljiva. Ta organizacija, ki ima svoje središče v „Gospodarski zvezi“ se sploh ne bavi z nakupovanjem kmetijskih gospodarskih potrebščin in s prodajanjem kmetijskih pridelkov in kmetijskih domačih obrtnih izdelkov, nego se bavi samo s kupčijo s kolonijalnim in z manufakturnim blagom največ pa še s kupčijo z opojnimi pijačami, z žganjem, vinom in petjotom.

Šele nekaj tednov je tega, kar sta poljedeljsko in pravosodno ministrstvo izdali naredbi, v katerih se je taka organizacija, kakor jo je vstvarila „Gospodarska zveza“ v naši deželi najstrožje obsodila kot nezdravo in škodljivo, ter določili, da se morajo kmetijske zadruge baviti samo s kupovanjem kmetijskih potrebščin in prodajanjem kmetijskih pridelkov, sploh pa da morajo biti zasnovane na podlagi mejsebojnega gospodarstva članov.

Prav ker je takoimenovana katoliška kmetijska organizacija nestvor, ker je če tudi je bila morda iz dobrih namenov zasnovana — popolnoma ponesrečena in je celo zgrešila pot poštenja in solidnosti, je nujno potrebna krepka, na zdravi podlagi osnovana resnično kmetijska organizacija, tako nam hoče podati c. kr. kmetijska družba, kakor kaže njen gorenji sklep.

Kadar bodeta odseka, ki sta bila od glavnega odbora izvoljena, da uredita načrt, svoje delo končala, govorili bomo obširnejše o tej zadevi.

Poučni in zabavni del.

Kaj se je Makaru sanjalo.

Ruski spisal V. Korolenko; prevel M. Hostnik.

(Vse tiskovne pravice prihranjene.)

(Dalje.)

Makar je v resnici slišal to od starih ljudij; ker pa je v življenji večkrat videl, da so Tataři na kradenih konjih celo do mesta jezdili, tak se ve da starim ljudem ni verjel. Zdaj pa se je prepričal, da tudi stari ljudje včasih resnico govore.

In začel je ravnini prihitevati množico jezdecev. Vsi oni so se drvili ravno tako bitro, kakor prvi. Konji so leteli kakor ptiči, jezdec i so bili vsi potni, a vendar jih je Makar vedno dohajal in puščal za seboj.